

Ніва

БЕЛАРУСКІ ГРАМАДСКА-КУЛЬТУРНЫ ТЫДНЁВІК

№ 52 (1244) ГОД XXIV БЕЛАСТОК, 30 СНЕЖНЯ 1979 г. ЦАНА 1 зл.

КАЛІ БУДАВАЦЬ, ДЫК З РАЗМАХАМ

У адзін з імжыстых снежаньскіх дзён давялося трапіць нам на незвычайную ўрачыстасць. Спецыялістычная гаспадарка Панцэвічаў з Ліпін узбагацілася новай сучаснай хлеўняй. Іменна хлеўняй, не хлявом, бо з традыцыйным хлявом гэты мураваны будынак мае столькі супольнага, што і адно і другое прызначана для гадоўлі свіней.

Здаралася нам бываць на адкрыцці розных аб'ектаў: Дамоў культуры, школ, святліц, пунктаў аховы здароўя, а вось на адкрыцці хлеўні, ды яшчэ ўрачыстым — упершыню. І як на кожнай важнай урачыстасці былі і паважаныя госці з гміны, што нямала дапамаглі пры будове, былі і кветкі, і нават стужка для перарэзвання пры ўваходзе, г. зн. у даным выпадку, пастронак.

Гаспадары першай у Гайнаўскай гміне спецыялістычнай гаспадаркі Ала і Здзіслаў Панцэвічы, накарміўшы і дагледзеўшы з самага ранка сотню сваіх парасячых гадаванцаў, узрушана сустракалі гасцей. Паказвалі старую і новую хлеўню, свінаматак з малюсенькімі парасятамі, якія выграваліся пад награвальнымі лямпамі, трошкі большых парасят рознага ўзросту на адкорм і значную колькасць ужо адкормленых ружова-белых падсвінкаў, якім да скупу асталося ўжо толькі некалькі месяцаў.

Гаспадары паказвалі, расказвалі, дзяліліся сваімі думкамі наконт новага аб'екта. Калі запланавалі будаваць другую хлеўню, Здзіслаў шмат передумаў, якой яна павінна быць. Чатыры разы ездзіў на спецыялістычныя экскурсіі па розных гаспадарках краіны. Але, як прызнаецца, выкарыстаць вопыт іншых не ўдалося. Гаспадары свінаферм неахвотна ўпускаюць экскурсантаў у свае аб'екты: парасяты вельмі чулыя на розныя хваробы. А чалавек можа іх прынесці ў хлеўню. Будаваў так, як, здавалася, будзе найбольш практычна. Але цяпер ужо бачыць, што некаторыя справы можна было б зрабіць лепш. Калі б цяпер хто з маладых яго спытаў, як лепш, напэўна дапамог бы.

З. Панцэвіч (пасярэдзіне) каля будынка новай хлеўні.

Фота аўтара

Невыгодай папярэдняй хлеўні была адсутнасць пры ёй складавых памяшканняў. Тут жа, у новай хлеўні, адведзена даволі вялікае памяшканне на склад для кармоў, асабліва мяшанак, і прыстасаванняў для іх апрацоўкі. Тут жа ў падвале знаходзіцца месца на сілас. Гэта добра зроблены сіласны бункер, да яго проста з хлеўні вядуць кароткія выгодныя прыступкі. Усё тут пад рукой, каб максімальна аблегчыць працу гаспадарам.

Да аб'екта даведзена бягучая вада са студні пры дапамозе гідрафора. Ёсць і гарачая вада, якая паступае ў больер з кухні, якая знаходзіцца тут жа, за сцяной. У ваннай абсталяваны ўсе патрэбныя рэчы з поўным туалетам.

— Спачатку, — кажа гаспадар, — мы вырашылі зрабіць адпаведны варштат для працы. Гэта галоўнае. Хлеўня дапаможа нам паставіць хату, гаражы для машын і ўсё іншае, неабходнае ў нашай працы.

Пачыналі Панцэвічы тры гады назад ад пабудовы першай хлеўні на 40 свіней. Тады яшчэ Здзіслаў працаваў на дырэктарскай пасадзе ў Гайнаўцы. Быў прэзасам гайнаўскага аддзела Ваяводскай паслуговай спулдзельні працы. Працаваў шмат, укладаў у працу ўсё сваё ўменне і сілы. Дома бываў рэдкім госцем. Але поўнага задавальнення яму гэтая праца не давала. 13 гадоў прапрацаваў на розных кіраўнічых пасадах.

(Працяг на стар. 4)

СЭНС ЖЫЦЦЯ

Нырнула дарожка ў лясок і павяла нас да вёсачкі Церамкі (гміна Нараўка). Складаецца яна з некалькіх хат, раскінутых на ўскраіне лесу. Прыгожыя тут краявіды — лес, а за лесам цягнуцца сенажаці і істужкаю ўецца рэчка Нарва. А паветра — хоць у бутэлькі закаркоўвай і на экспарт адпраўляй, або на задымлены Шлёнск. Там напэўна яго нарасхват бралі б і яшчэ прасілі б, а тут на такую раскошу ніхто і ўвагі не звяртае.

Тут, у Церамках, далёка ад вялікіх гарадоў і шумных магістраляў, жыве патомны, сялянскі род Рубчэўскіх. Пакаленне за пакаленнем прыходзіла ў жыццё і пакідала яго вось тут, у гэтай вёсачцы, выканаўшы заўсёды неабходную, але не заўсёды ўдзячную місію, місію людзей-земляробаў. Толькі апошнія пакаленні, у часы народнай улады ў Польшчы, і з Церамкоў падаліся ў горад па адукацыю і працу і некаторыя з іх займаюць цяпер высокія і адказныя пасады.

Сям'ю Уладзіміра Рубчэўскага мы наведалі ў адзін з сонечных кастрычніцкіх дзён. Гэты дзень у іх быў вельмі працавіты. Рубчэўскія заканчвалі капаць бульбу. Спяшаліся выбраць яе з выараных баразнаў, пасля на бульбянішчы пасеяць жыта. Прыйшла памагаць цёшча Уладзіміра, Варвара Барэчка з Ляўкова, і хрэсны бацька яго жонкі, сваяк Уладзімір Харкевіч з суседніх Навін. Праца лепш спорыцца і весялей працаваць у кампаніі. Надвячоркам прыехаў з Беластока сын Рубчэўскіх Янка. Ён электрык, жыве і працуе ў Беластоку. Калі надарыцца яму вольны час, едзе ў Церамкі, каб дапамагчы сваім бацькам. Таксама і дачка Галя. Яна закончыла малочны тэхнікум і працуе ў беластоцкай малачарні. Яна таксама не забывае бацьку і маці, часта іх наведвае. Любіць яна свае родныя мясціны, сваю вёсачку, бацькоўскую сялібу з усімі яе будынкамі.

Уладзіміра Рубчэўскага можна назваць майстрам на ўсе рукі, бо ён сам і муруе, і тынкуе, і людзям у гэтым дапаможа. Пабудаваў ён сабе ўсе гаспадарчыя будынкі і павялічыў бацькоўскую хату, дабудаваўшы яе частку, у якой знайшлося шмат месца на сені, каморы і кухню. Рубчэўскія працуюць на шасці гектарах. Маюць тры дойныя каровы, ад якіх у малочны сезон прадаюць дзяржаве штодзённа па сорак літраў малака. Гадуюць яны тры штукі яловага быдла, прызначанага таксама на продаж дзяржаве. Апрача таго, шэсць штук свіней, шмат курэй ды каня.

Уладзімір Рубчэўскі з'яўляецца таксама кансерватарам меліярацыйных равоў. Іх пад яго апекай трынаццаць кіламетраў. Ён іх абкошвае, адмульвае, рэгулюе водныя застаўкі. Гэта працавіты і здольны чалавек. І яго жонка Вера такая самая. Яна не толькі добрая гаспадыня, але таксама добрая краўчыха, майстрыха ткання дываноў, кілімаў, ходнікаў, перабораў.

Але вернемся да тых бульбяных баразёнак, з якіх Вера Рубчэўская са сваёй маці выбірала бульбу. Ужо сонца хавалася за лесам, калі яны завязвалі апошні мяшок бульбы. Жанчыны з кошыкамі накіраваліся дамоў. Уладзімір са сваяком Уладзімірам Харкевічам налажылі поўны воз мяшкоў і прывезлі іх пад склеп на панадворку. Якраз адазваўся сабака, які брэхам сваім паведамляў гаспадарам, што нехта чужы наблізіўся да іх брамкі. Гэта па дарозе заехаў да іх брат нарачонага іх дачкі (будучы іх зяць пакуль што служыць у войску).

— У добры час, якраз нядаўна закончылі мы бульбяное жніва, — прагаварыў з задавальненнем Уладзімір Рубчэўскі і запрасіў госця ў хату. Гаспадыня хаты ўзялася за падрыхтоўку пачастунку. На патэльні смажыліся скваркі, ад якіх па ўсёй хаце пацягнула смачным араматам. На стале ў пакоі паявілася і бутэлька віна. Варвара Барэчка — маці гаспадыні хаты, якой ужо 76 год, але якая на столькі не выглядае ні з твару, ні па сваёй энергічнасці, а таксама сваяк Рубчэўскіх, Уладзімір Харкевіч, двума гадамі маладзейшы ад Варвары, расказвалі аб мінулых цяжкіх гадах пры санацыйнай Польшчы, а ён, Харкевіч — рэвалюцыянер,

(Працяг на стар. 4)

Рэпарцёрскіх запісак

БУДЗЕ ДРУГІ МІЛЬЁН...

Ніна Хлябіч з'яўляецца кіраўнічкай вясковай крамы ў Бандарах.

— Што вы! — пярэчыць яна. — Тут не крама, а **павільён!**

Хай будзе **павільён.** Знаходзіцца ён за вёскай. З узгорка ад гэтага гандлёвага вясковага павільёна відаць жалезабетонныя глыбы будучай галоўнай плаціны, якая прымусіць спакойную зараз раку Нараў ператварыцца ў абшырнае возера. Будоўля за Бандарамі — адно са звенняў магутнага мерапрыемства будучай пяцігодкі, якому прысвоена назва **„Праграма Вісла“.**

Ва ўказаннях на VIII з'езд партыі гаворыцца, што *„ажыццяўленне (гэтай) праграмы забяспечыць асноўны праргрэс у сельскагаспадарчым загаспадаранні басейна Віслы. Рэгуліроўка вадзяных рэсурсаў створыць умовы для развіцця высокатаварнай сельскагаспадарчай прадукцыі на плошчы велічынёю амаль у 4 мільёны га, што складае звыш 20 прац. усіх сельскагаспадарчых угоддзяў краіны“.*

Нейкая часціна гэтай вялікай праграмы ўжо здзяйсняецца менавіта тут за Бандарамі, на другім супрацьлеглым ад гандлёвага павільёна беразе Нарвы — ракі, якая свае воды нясе ў Віслу.

— Але ж наш павільён, заяўляе загадчыца Ніна Хлябіч, — пабудавалі сем гадоў таму назад. Тады аб праграме „Вісла“, а таксама і аб Семяноўскім вадасховішчы, аб плацінах у Бандарах не было яшчэ і слыху. Здавалася нам, што тавару не хопіць, каб запоўніць такі аграмадны будынак, а цяпер стала ўжо як бы цеснавата.

*

Перад павільёнам — легкавыя і грузавыя аўтамабілі, пад сасонкай конік жуе свой аброк, побач стаяць матацыклы, мотапеды і веласіпеды. Відаць, славіцца гэтая гандлёвая ўстанова ў бандароўскім наваколлі.

Зазіраю ў сярэдзіну. З левага боку ад уваходу — боты, вопратка і ўсё іншае такое, што прамысловасць для людзей рыхтуе. На права — гастраном. Усё, або амаль усё для кухні і хатніх патрэб.

Ніну Хлябіч за працу і грамадскую актыўнасць хваляць у Міхалоўскім ГСе. Аб яе арганізатарскіх здольнасцях меркаваць таксама можна і па забеспячэнні крамы таварамі.

— Не здарылася мне чуць, — кажа яна, — каб людзі наракалі на недахоп тавараў. Пэўна, няма ўсяго, чаго чалавек сабе пажадаў бы. Наш жа павільён — гэта не зачараваны „сезам“, да якога хопіць толькі адгукнуцца, каб адразу абсыпаў цябе ўсялякім дабром. То ж перажываем цяжкі перыяд. Калі няма, для прыкладу, удосталь збожжа ў ся-

Працяг на стар. 4

Тут заўсёды поўна людзей.

СПАКОЮ Ў ХАЦЕ І НА СВЕЦЕ, СПАЎНЕННЯ ПАТАЕМНЫХ МАРАЎ ЖАДАЕ НАШЫМ ЧЫТАЧАМ У НОВЫМ ГОДЗЕ

РЭДАКЦЫЯ „НІВЫ“

З БЕЛАРУСКАГА ДРУКУ

ДА АЛІМПІЙСКАГА НАВАСЕЛЛЯ

Мінск прывык да новабудоўляў. Кожны дзень недзе святкуюць наваселле, а недзе закладваюць яшчэ адзін фундамент. Але шматпавярховы будынак новай гасцініцы „Планета“, што вырас на Паркавай магістралі, аб'ект асаблівы. Гасцініца павінна прыняць наступным летам гасцей Алімпіяды-80. Цяпер у будынку ідуць аддзелачныя работы.

На вачах мяняецца аблічча стадыёна „Дынама“.

ВЫДАДЗЕНА ЎПЕРШЫНЮ

На блакітным пераплёце залатымі літарамі акуратна выведзены тры словы — „Гісторыя беларускай журналістыкі“. Такая кніга выдадзена ўпершыню. На кожнай яе старонцы — подых часу, напамінак аб забытым, адкрыццё нязведанага. Аўтары — Р. Булацкі, І. Сачанка і С. Говін — вядуць расказ аб станаўленні беларускай журналістыкі, пачынаючы ад першых перыядычных выданняў на тэрыторыі Беларусі і да нашых дзён.

БЕЛАРУСКАЯ ПУШНІНА

Маладзечанская зверагаспадарка спецыялізуецца па вырошчванні норак. Мех звяркоў карыстаецца попытам на аўкцыёнах па продажу пушніны. Нядаўна ў звераводаў з'явіліся новыя клопаты — у клетках гаспадаркі пасяліліся серабрыста-шэрыя янотыпаласкуны.

„АКІЯН-219“

З канвеера мінскага аб'яднання „Гарызонт“ сыходзяць радыёпрыёмнікі „Акіян-219“ з алімпійскай сімволікай. Апарат створаны на базе папярэдняй мадэлі „Акіян-209“, але мае больш прыгожы выгляд, удасканаленую антэну, канструкцыю для падключэння магнітафона. У гэтым годзе аб'яднанне выпусціць восем тысяч такіх прыёмнікаў.

КАЛЯНДАР

35 гадоў назад

30.12.1944 пам. Р. Ралан, французскі пісьменнік.

30.12.1944 у Любліне адбыўся І сялянскі з'езд. Быў створаны Саюз сялянскай самадапамогі.

30.12.1944 КРН прыняла рашэнне аб стварэнні Часовага Урада Рэчы Паспалітай.

25 гадоў назад

5.12.1954 адбыліся першыя агульныя выбары ў рады нарадовыя ўсіх ступеняў.

20 гадоў назад

4.1.1960 пам. А. Камю, французскі пісьменнік.

Niwa

BIAŁORUSKI TYGODNIK SPOŁECZNO-KULTURALNY

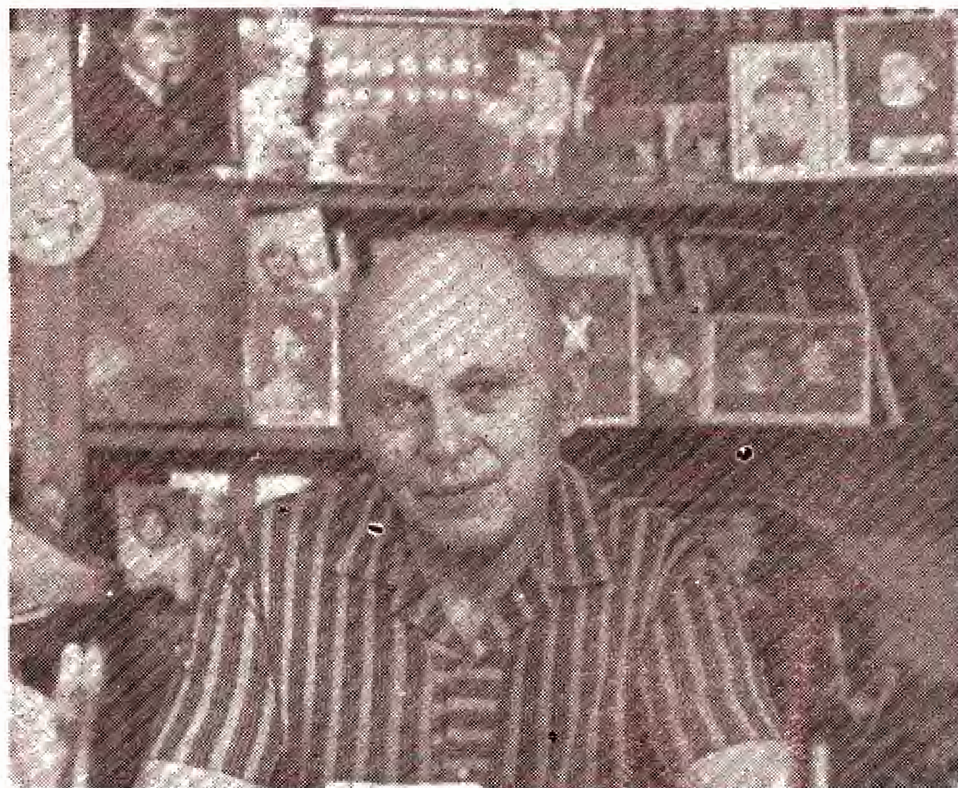
ODZNACZONY ZŁOTĄ ODZNAKĄ „ZASŁUŻONY BIAŁOSTOCCZYŹNIE“ Organ Zarządu Głównego Białoruskiego Towarzystwa Społeczno-Kulturalnego

* *

ADRES REDAKCJI
Niwa
ul. Wesołowskiego 1
15-950 Białystok, skr. poczt. 149
tel. 2-32-41

* *

Wydawca:
RSW „Prasa-Książka-Ruch“, Przedsiębiorstwo Wydawniczo-Kolportażowe w Białymstoku.
Prenumeratę na kraj przyjmują Oddziały RSW „Prasa-Książka-Ruch“ oraz urzędy pocztowe i doręczyciele. Cena prenumeraty rocznej 52 zł. Prenumeratę ze zleceniem wysyłki za granicę, która jest o 50% droższa od prenumeraty krajowej, przyjmuje RSW „Prasa-Książka-Ruch“, Centrala Kolportażu Prasy i Wydawnictw, ul. Towarowa 28, 00-958 Warszawa, konto NBP XV Oddział w Warszawie nr 1153-201045-139-11.
Indeks 36911/36671
B.Z.Graf. Zam. 2176 Nakład 7.600 egz. S-7

МІНСКІЯ СУСТРЭЧЫ

З тае эпохі

Гэтая сустрэча адбылася 26 мая адыходзячага ўжо года, значыць, болей сямі месяцаў таму назад, а я яшчэ і цяпер маю перад вачыма паважную постаць **Сяргея Міхайлавіча Новіка-Пяюна**, яго адкрытую дабратлівую ўсмешку, незвычайную як на салідны, бо 73-гадовы, узрост малажавасць у рухах і чысты, здаровы голас. Ён сустрэў мяне на тралейбуснай астаноўцы і павёў па аддлеглым ад сталічнага цэнтра зацішным і зялёным квартале к сабе. У яго невялічкай кватэрцы за шклянкай чаю мы няспешна, але адразу пачалі акунацца ў тую складаную і цяжкую ў гісторыі беларускага народа эпоху, якую завуць Заходняй Беларуссю.

Паходзіць С. М. Новік-Пяюн з сям'і народнага настаўніка з-пад Нясвіжа, з той народнай інтэлігенцыі пачатку нашага стагоддзя, якая несла простым людзям асвету ў вельмі шырокім значэнні, бо мусіла спаўняць абавязкі лекара, агранома, адваката і каго толькі яшчэ. Ён наследаваў гэтыя традыцыі і да жыцця рыхтаваўся грунтоўна. Малюнку яго вучыў мастак Мікалай Літвіненка. А вучнем ён быў здольным. Нацякаца гэта сцвердзіць па дзесятках захаваных замалёвак з роднай вёскі Лявонавічы і яе ваколіц. Яго работы „Нясвіжскі замак“, „Млын-вятрак у Лявонавічах“, „Маёнтак у Смолічах“ і шэраг іншых маюць значную этнаграфічную і мастацкую каштоўнасць. Музычную адукацыю атрымаў у прафесар Кацярыны Плішка-Банасевіч, яна, між іншым, выкладала музыку і спевы на курсах для настаўнікаў беларускай мовы ў дваццатыя гады. Майстэрству іграць на скрыпцы вучыў яго Тадэуш Тадроўскі. Захапленне паэзіяй прыйшло натуральна, яшчэ ў гімназіі. Пісаў сатырычныя вершы на знаёмых, выказваў уласныя перажыванні і пачуцці. І ў той жа час грунтоўна авалодваў французскую, нямецкую мовы. Але найбольш захапіўся мовай, створанай беластаччанінам Заменгофам, — эсперанта. І да такой ступені, што склаў словы і музыку „Песні юных эсперантыстаў“, якую ў 1966 г. апублікаваў часопіс балгарскага эсперанцкага таварыства. Нельга таксама абмінуць, што надта цікавіць яго беларуская вусная народная творчасць, яе ён збірае з гімназіяльных гадоў па сённяшні дзень.

Гэтае яго заангажаванне, усебаковая падрыхтоўка нацэльвалася на адно — стаць праўдзівым педагогам і культурна-асветным дзеячом у сваім родным асяроддзі. І некалькі год ён быў такім. Але гэта было не на руку санацыйным уладам, яны пазбавілі яго права навучання і саслалі ў 1926 годзе пад паліцэйскі нагляд у горад Свеце над Віслай. Там ён аказаўся без граша і без працы. На кавалак хлеба зарабляў дзе-якой падзённай работай, малюнкамі, ігрой на скрыпцы. Перажыванні таго часу найяскравей выліліся ў яго вершы „Усё роўна мне...“:

„Здароў быў, грудзі не стагналі,
Як жыў я ў роднай старане,
Кавалак сэрца мне забралі —
Забралі бацькаўшчыну мне“.

І ён адваёўвае сваю бацькаўшчыну. Вершамі і песнямі, якія так як „Зорачкі“, становяцца папулярнай песняй у Заходняй Беларусі. Стала супрацоўнічае з беларускім часопісам для дзяцей „Заранка“, які выдавала ў Вільні Л. Войцікава, у сваіх артыкулах, вершах, п'есах прывівае маладому пакаленню замілаванне да роднай старонкі, традыцый, мовы, развівае дапытлівасць. Яго п'есу „Ёлка дзеда Мароза“ выдае ў 1927 г. Таварыства беларускай школы, і яна ставіцца ў многіх гуртках. Перакладае на беларускую мову некалькі п'ес польскіх аўтараў: „Пакой у наймы“ А. Паплаўскага і А. Галянскага і іншыя і гэтым выдатна ўзбагачае рэпертуар беларускіх аматарскіх тэатральных гурткоў. Займаецца перакладамі рускай паэзіі, многа піша ў беларускія газеты і часопісы.

І хоць ссылка скончылася, але С. М. Новіку-Пяюну не толькі не дазваляюць вярнуцца да працы ў школе, але нават жыць у роднай мясцовасці. Ён вымушаны пасяліцца ў Слоніме і жыць пад сталым наглядам паліцыі. Зноў без работы, без сродкаў да жыцця. Толькі восенню 1939 года вярпацца да выпеставанай у марах педагагічнай дзейнасці, ужо пры Савецкай уладзе. Гэта час яго душэўнага ўваскрасення.

„Эх, вазьму я сваю ліру,
Бо даўно на ёй не іграў.
Думкам-песням дам я волю,
Бо і сам я вольны стаў“

сцвярджаў ён у вершы „К нам прыйшоў цудоўны май“. Але гэты ўзлёт згасіла вайна.

(Працяг на стар. 5)

Снежная Белавежа ● З дбаласцю пра ўмацаванне сям'і ● Плённае супрацоўніцтва паміж Беластокам і Мінскам ● Літаратурная старонка ● Дзе д'ябал не можа ● Палоска Дзядзькі Кваса ● Буг у агні ● Весткі з Чаромхі, Гайнаўкі, Масева, Лазовага, Клейнікаў ● Калі сніцца хлопец з маленькімі рукамі ● Каляндар „Нівы“ на 1980 год.

Niedziela 30 XII — 8.55 Program dnia. 9.00 Teleranek oraz „Tajemniczy ogród“ — film ang. 10.20 Antena. 10.45 Pociągi i ludzie — Orient express — franc. film dok. 11.40 Dziennik. 11.55 Rolnicze rozmowy. 12.25 Śpiewa Ryszard Tarasewicz. 13.00 Etna — film dok. 13.50 Koncert Życzeń. 14.35 Losowanie Dużego Lotka. 14.45 Tropami mitów — odc. VII. 15.25 Szalony koń — western USA. 16.45 Studio Sport. 18.10 Decydujący Front — odc. VI „Wojna w Arktyce“. 19.00 Wieczorynka. 19.30 Dziennik. 20.30 Strachy — odc. IV. 21.45 Program rozrywkowy.

Poniedziałek 31 XII — 14.45 Program dnia. 14.50 Dla dzieci. 15.40 Obiektyw. 16.00 Dziennik. 16.10 Zwierzyniec. 16.40 Losowanie Sylwestrowego Lotka. 17.00 Show jakich mało. 18.00 Gwiazdy Festiwalu Sopot — 79. 19.00 Dobranoc. 19.10 Siódemka. 19.30 Dziennik. 20.00 Przemówienie Noworoczne. 20.35 Szczęśliwego Nowego Roku — film fab. 22.25 Sylwestrowe Studio Gama. 0.30 Lola Colt — włoski western.

Wtorek 1 I — 8.55 Program dnia. 9.00 Detektyw Blomkwist. 11.20 Klub sześciu kontynentów. 11.50 Dziennik. 12.15 Koncert Noworoczny z Wiednia pod dyr. Karajana. 13.30 Studio Sport. 14.30 Noworoczne rytmy Jerzego Miliana. 15.05 Studio Sport. 15.35 Sercem śpiewane — Mieczysław Fogg. 16.55 Grand Prix — film fab. 19.00 Wieczorynka. 19.30 Dziennik. 20.30 Słodkie oczy — film TP. 21.35 Dziś mamy bal — pr. muz. 22.15 Trzech panów w łódce — komedia ang.

Środa 2 I — 11.05 Fizyka kl. VIII. 12.00 Fizyka kl. VII. 12.45 TTR i RTSS — j. pol. 13.25 Hist. 14.30 W drodze do nowego. 15.25 Program dnia. 15.30 Nurt — matematyka. 16.00 Obiektyw. 16.20 Dziennik. 16.30 Dla dzieci: Pan Półka i spółka. 16.55 Losowanie małego lotka. 17.05 Cyrk świata — Budapeszt. 18.05 Dzień dobry w kręgu rodziny. 18.30 Świat, który nie może zaginąć. 19.00 Dobranoc. 19.10 Siódemka. 19.30 Dziennik. 20.30 Kino Int. filmów — „Brawo Maestro“ — jug. 22.10 Dziennik. 22.25 Studio Sport. 22.55 Forum krytyków.

Czwartek 3 I — 6.00 TTR — RTSS — j. pol. 6.30 Hist. 11.05 Hist. kl. VII. 12.00 Nauka o człowieku kl. VIII. 14.00 TTR i RTSS. 15.25 Program dnia. 15.30 Decyzje piętnastolatków. 16.00 Obiektyw. 16.20 Dziennik. 16.30 Czwartek TDC. 17.30 Szaleniec. 17.55 Dzień dobry w kręgu rodziny. 18.25 Rep. wojskowy. 18.50 Radzimy rolnikom. 19.00 Dobranoc. 19.10 Siódemka. 19.30 Dziennik. 20.30 Smak emocji — ang. (kryminał). 22.10 Pegaz. 22.55 Dziennik.

Piątek 4 I — 6.00 TTR i RTSS — j. pol. 6.30 Biologia. 11.05 Praca — technika kl. I. 12.00 Geografia kl. VI. 12.45, 13.25 TTR i RTSS. 15.10 Red. szkolna zapowiada. 15.25 Program dnia. 15.30 Pedagogika. 16.00 Obiektyw. 16.20 Dziennik. 16.30 Piątek z Pankracym. 16.55 Magazyn motoryzacyjny. 17.25 Dzień dobry w kręgu rodziny. 18.00 Saga rodu Rius — film fab. 19.00 Dobranoc. 19.10 Siódemka. 19.30 Dziennik. 20.30 Między wrześniem a majem: „Gorący śnieg“ — film fab. radz. 22.15 Dziennik. 22.30 Studio Sport.

Sobota 6 I — 6.00 TTR i RTSS. 6.30 Fizyka. 11.05 Dla najmłodszych: kl. III. 12.00 Wychowanie plastyczne kl. I—VIII. 12.45 TTR i RTV. 13.25 Chemia. 14.30 Program dnia. 14.35 Radzimy rolnikom. 14.45 Obiektyw. 15.00 Dziennik. 15.15 Orbita. 15.45 Czarny kot — film węg. fab. 16.35 Zgadnij kim jestem — teleturniej. 17.20 Studio Sport. 18.10 Szanujmy wspomnienia „The Platters“. 19.00 Dobranoc. 19.10 Siódemka. 19.30 Dziennik. 20.30 Lady Caroline Lamb — melodramat wł. 22.10 Dziennik. 22.25 Hanna i przyjaciele — program rozrywkowy.

ГАВОРЫЦЬ БЕЛАСТОК!

Беларуская радыёперадача: субота 12.05 — 12.25 (UKF).

КІНО

Białowieża Cienie gorącego lata — czes. 1—2. Orkiestra klubu samotnych serc — USA 3—4. Bliskie spotkania — USA 5—6.

Bielsk Podl. Przygody Picassa — szwedz. 2—3. Panny z Wilka — pol. 4—5. Ofiara namiętności — hiszp. 6.

Czeremcha Ucieczka z więzienia — radz. 1—2. Stara strzelba — fr. 5—6.

Czyże Bilet powrotny — pol. Niech się boi — czes. 2—6.

Gródek Dramat na polowaniu — radz. 5—6.

Hajnówka Gorące polowanie — jap. 1—2. Sanchez i jego dzieci — meksyk. 3—4. Austostopowicz — czes. 5—6.

Michałowo Krótki sezon — wł. 1—2. Ostatni wiosenny śnieg — wł. 3—4. Różowe sny — czes. 5—6.

Mielnik Zasady domina — USA 2. Hallo Szpicbródka — pol. 5—6.

Milejczyce Stawiam na trzynastkę — czes. Przygody Picassa — szwedz. 2—6.

Narew Zakręt — pol. Dyrektor do wszystkiego — rum. 2—6.

Narewka Prorok, złoto i siedmiogrodzianie — rum. Każdy ma swoje piekło — fr. 2—6.

Nurzec Błękitny ptak — radz. 1—2. Zmory — pol. 3—4. Tortury — fr. 5—6.

Orla Dziki niedźwiedź Gawryło — radz. Szantaż — ang. 2—6.

Rajsk Bestia — pol. Mały książę — USA 2—6.

НА КУЛЬТУРНАЙ НІВЕ

У КРЫНКАХ

Гэта вёска, да 1950 года горад. 3000 жыхароў. Цэнтр гарбарскай прамысловасці.

У пачатку мая быў адкрыты клуб прэсы і кніжкі. Прасторны, багата і густоўна абсталяваны. Ёсць каляровы тэлевізар, стэрэафанічны радыёпрыёмнік, багата прэсы. Гаспадыняй клуба з'яўляецца Валянціна Юрылік (у яе 12-гадовы стаж працы на культурнай ніве). Былі ўжо тут канцэрты Беластоцкай філармоніі, жаночага хору Медыцынскіх школ у Беластоку, калектыву „Граніца", мясцовых калектываў, былі аўтарскія сустрэчы з журналістамі, з акцёрам Зыгмунтам Кэнстовічам, з лектарамі і прадстаўнікамі мясцовых улад. Адбываюцца тут амаль усе гмінныя акадэміі і іншыя ўрачыстасці. Асабліва ў сардэчнай атмасферы прайшло святкаванне Дня маці, Дня дзіцяці і Дня настаўніка. Выступалі з мастацкай праграмай дзеці з прадшколля ў Крынках, школьная моладзь з Гуранаў і Крынкаў.

Вялікай папулярнасцю карыстаюцца вечарыны казак для дзяцей. Прыязджалі сюды акцёры беластоцкага лялечнага тэатра (адбыўся спектакль „Салдат і каралева"). Маладзёжны савет клуба арганізуе танцавальныя вечарыны (ёсць уласны музычны калектыў, які дзейнічае пад кіраўніцтвам Данеля Баха), конкурсы, згадуй-згадулі, выстаўкі сельскагаспадарчай кніжкі, плакатаў „Ніколі больш вайны", фатаграфічнай „Беластоцкае ваяводства" і інш. Вялікім зацікаўленнем карысталася таксама выстаўка малюнкаў мясцовых дзяцей „Крынкі 1980 г.", турніры шахматыстаў, алімпіяда сельскагаспадарчых ведаў, сустрэчы з лекарам Аннай Яновіч-Бах.

З вялікай прыемнасцю збіраюцца наведвальнікі клуба на канцэрты звышдзесяціасабовага вакальнага калектыву КГВ, які заснаваўся ў лістападзе 1978 года. Асабліва вылучаюцца ў ім Міраслава Аношка, Галена Руднік, Яніна Піцэвіч, Ядвіга Касінская, Яніна Нойман, Галіна Юрчэня, Баляслава Юрчэня, Марыя Маркоўская, Крысцына Шпакоўская. Жанчыны выступалі нядаўна з нагоды ўрачыстага адкрыцця навучальнага года ў школах грамадска-палітычнага абучэння жанчын, якое адбылося ў Шудзялаве. Канцэрт прайшоў паспяхова. Быў гэта атракцыён для тамашняга насельніцтва.

Багаты план культурна-асветнай дзейнасці намечаны на бягучы зімні і ранневясенні перыяд. Многа месца адводзіцца на сустрэчы з людзьмі цікавых прафесій. 30 лістапада аўтарскую сустрэчу правёў журналіст „Газеты вспулчэснай" Рышард Красько, які выдаў нядаўна чарговую сваю кніжку „Смерць не мае часу на адпачынак". У плане намечаны таксама сустрэчы з журналістамі „Нівы".

Я. Целушэцкі

НАШАНІЎСКАЯ ПАРА

ЯКУБ КОЛАС — ЧАСТКА LIV

Да галоўных закідаў, якія кіраваў Колас у адрас чыноўніцкага свету, належаць:

— кар'ерызм, грубіянства, хвараватая палітычная падазронасць, картачны азарт, пагардлівыя адносіны да сялян, зазнайства, прадажніцтва і хабарніцтва, духоўнае і разумовае ўбоства.

Пісьменнік вельмі ўмела паказаў тут палітычны клімат краіны, у якой правінцыяльная інтэлігенцыя выконвала марную ролю стражнікаў сістэмы, асуджанай гісторыяй на смерць.

З выключным сарказмам, які праяўляецца і ў загалоўку твора — „Слабода" (у чужамоўі), і ў яго змесце, паказвае жандармаў, якія, захоўваючы выключную асцярожнасць і пільнасць, акружаюць вясковую хату з той мэтай, каб канфіскаваць зброю — старую стрэльбу „з часоў шведскіх войнаў".

З яшчэ большай вастрынёй высмейвае ў апавяданні „Соцкі падвёў" паліцэйскіх, якія арыштоўваюць „рэвалюцыянера". Камізм прадстаўленай сітуацыі заключаецца ў тым, што „рэвалюцыянер" аказаўся членам рэакцыйнага саюза рускага народа.

У апавяданні „Злавіў!" Колас кпіць з інтэлігента, які кідаецца ў сваім выпаўненым блохамі ложку. Нарэшце інтэлігент трыумфальна прыціскае блыху. Аднак у канцы канцоў аказваецца, што гэта не блыха, а барадаўка на яго ўласным целе.

У апавяданні „Так і трэба ашуканцу" Колас з Гогалеўскім майстэрствам паказвае маламестачковага інтэлігента, які вартасць пражытых дзён мерыць колькасцю выпітых бутэлек. Інтэлігент гэты карае пстрычкамі ўласны нос за няўдачныя алкагольныя прагнозы.

Прыведзеныя прыклады не вычэрпваюць вялікай галерэі камічных чыноўніцкіх герояў, якія запаўняюць Коласаўскія творы.

Колас, дасканальны назіральнік, выключны аналітык, лічыў услед за многімі выдатнымі пісьменнікамі-гумарыстамі ўсяго свету, што пісьменнік мае не толькі права, але і абавязак гаварыць праўду аб рэчаіснасці, аб людзях, аб ідэях незалежна ад таго, ці гэтая праўда пахвальная ці не — для рэчаіснасці, для людзей і ідэй.

Колас разумеў, што рэчаіснасць, людзі і ідэі патрабуюць безупыннага нагляду, пераацэнкі, крытыкі. Для беларускага пісьменніка часта рэчаіснасць, людзі і ідэі маюць Пацёмкінаўскі фасад і Шчэдрына-чэхаўскае нутро.

Колас найчасцей паказвае смешнае ў малых людзях. Яго крытыка не адносіцца да так высокіх чыноў, як гэта мы бачым у Гогаля. Чытаючы творы Коласа, зрэшты, як і творы Чэхава, бачым, што малы чалавек можа насіць у сабе вялікае глупства. Бадай, найбольшым глупствам з'яўляецца манія вялікасці, якую пісьменнік высмейвае найчасцей.

Гумарыстычныя творы Коласа мелі і маюць вялікае выхаваўчае значэнне, бо пазвалялі і пазваляюць людзям адкінуць свой фальшывы фасад і заглянуць у аўтэнтычнае нутро. Як вядома, асноўнай рысай кожнай сістэмы і кожнага чалавека з'яўляецца інстынкт самаахове. Амаль заўсёды, чытаючы сатырычныя творы і знаёмячыся з камічнымі літаратурнымі постацямі, нават тады, калі яны поўнасцю супадаюць з намі, будзем схільны адносіць іх не да сябе, а да іншых. Якраз з гэтай прычыны так цяжка ліквідаваць у чалавеку зло, смешнасць, эгаізм, ляноту, нягледзячы на тое, што гэтыя заганы высоўваюцца пісьменнікамі на працягу многіх соцень гадоў.

І ўсё ж гумарыстычныя і сатырычныя творы значна спрыяюць змене грамадскіх, палітычных і этычных поглядаў, норм, прынцыпаў. Такое ўздзеянне літаратурнага гумару на рэчаіснасць павінна быць прыпісана, несумненна, Коласу.

Беларуская песня-79. *Галіна Кавальчук з бельскага белліцэя — трэцяе месца ў катэгорыі сучаснай песні.*

Камілія Высоцкая з бельскага белліцэя — трэцяе месца ў катэгорыі сучаснай песні.

Фота Я. Целушэцкага.

ПАСПРАБУЙ АЖАНІ!

Іду сабе вуліцай. А снег пад нагамі скрып, скрып, скрып. Ужо і зіма. Маразец шчыпае за вушы. Зайду, думаю, да Анюты. Абагрэюся. Яна жыве з сынам Васілём. Бацька яго, Іван, загінуў у вайну. Быў маім сябрам. Вайна забрала ў Анюты Івана. Так сама і выгадавала Васіля. Прыгожы ён вырас. Толькі нясмелы. З дзяўчынай як след не пагаворыць. Анюта, калі ўбачыць мяне, кажа: — Куме родненькі, ажані майго Васю. Я старэю. Сілы пакідаюць мяне. А ён жаніцца не думае. Можа хто заўрочыў?

Бяда, думаю, старой. Так раздумоўваючы, падыходжу да Анюцінага ганка. Але ж раптам чую нараканні Анюты: — Божа ж мой, Божа, дакуль ты мяне будзеш мучыць?

Чаго ж гэта я, як злодзей крадуся? — сказаў я ўголас і націснуў мацней на дзверы. — Добры вечар! — прывітаўся. — Што так голасна ў вас? Аж на вуліцы чуваць.

— У нас адно, куме. Во мая бяда, — паказвае Анюта на сына. — Ці дачакаю я дапамогі ў хаце?

— Дачакаеш, кума, дачакаеш. А ты што, Вася, мужчына ці не? — пытаю.

— Ну і што? — вылупіў ён на мяне вочы.

— А вось што, у суботу едзем у сваты. Хопіць матулю сушыць. І табе ўжо жонка патрэбная. А то пасівееш, не пакаштаваўшы жыцця! Ну што, Вася? Паедзем ці не?

— Паедзем, дзядзьку, паедзем. Хай яно пропадам прападзе гэтае жыццё. І сваты. І тая ўся жаніцьба. Ужо і жыць не хочацца, — уздыхнуў цяжка Васіль.

— А што, хацеў бы, каб сама прыйшла?

— О, тады куме, ён не выгнаў бы яе з хаты, — сказала Анюта.

— Тады, Васіль, шыкуйся на суботу. Пачышчу коніка, нашыкую сані і гайда. А дзяўчыну табе падшукаю. Наракаць не будзеш.

У суботу адправіліся мы яго жаніць. А быка такога ажаніць не проста. Трэба падумаць. Пастараюся, ажаню. Хай жыве на здароўе. І Анюта выручку будзе мець.

Прынялі нас як след. Пагасцявалі го, го. Аднак ажаніць не дам рады. Хоць ты яго цягні на пастронку. Не хачу яе і ўсё. Кажа: — Яна мяне загадзе.

Мы яму тлумачылі, гаварылі, прасілі. А ён не і не. Адбівалася ўсё ад яго, як гарох ад сцяны. Зацяўся, як натурлівы конь.

— Нічога, — кажу яму, — пройдуць Каляндныя святы, паспрабуем яшчэ раз. Праўда, Вася?

— Угу, — буркнуў ён і галавой махнуў на згоду.

Г. Мароз

Настаўніцкая сустрэча

Настаўнікі беларускай мовы з даўняга Гайнаўскага павету спаткаліся 19 лістапада г.г. у Курашаве. Была гэта першая ў бягучым школьным годзе метадычная сустрэча. Прайшла яна карысна і цікава. У пачатку настаўніца беларускай мовы Марыя Яканюк вяла практычны ўрок у спалучаных III+IV класах. Заданні ўрока былі цікавыя. III клас паглыбляў веды на тэму падрыхтоўкі звяроў да зімы на аснове апавядання „Цяжкая праца", а таксама веды пра галоўныя члены сказа. IV кл. складаў апавяданне „Позняя восень" на падставе сабраных на экскурсіі матэрыялаў і запісаных на дошцы слоў і фразаў.

Непасрэдна пасля ўрока вучаніца III класа Аня Артышук у сардэчных словах, вельмі свабодна і задушэўна падзякавала настаўнікам за прысутнасць у іх школе, уручаючы кветкі візітатару беларускай мовы мгр. Аляксандру Іванюку. А затым дзве сямікласніцы-Ірынкі (Гаўрылюк і Семянюк) наладзілі прыехаўшым канцэрт беларускай песні. Яны спявалі „Ох, і сеяла Ульяніца лянок", „Ой, ляцелі гусі з броду", „Над ракою ў спакою", „Ой бярозы, ды сосны", „Беларусь савецкая", „Цячэ за гаем рэчка". Спявалі так мілагучна і задушэўна, што мы ўсе заслухаліся, а візітатар, узрушаны, падзякаваў дзяўчаткам і настаўніцай чырвонымі гваздзікамі. Атрымаўся яшчэ адзін натуральны выхаваўчы момант, які надоўга застанецца ў памяці і дзяцей і настаўнікаў.

Пасля настаўнікі пры „малой чорнай" абмяркавалі ўрок. Першым выказаўся візітатар беларускай мовы, які падкрэсліў, што хацеў настаўнікам паказаць рабочы ўрок у даволі цяжкіх умовах навучання ў спалучаных класах.

У сваім выступленні настаўнік з Крыўца Янка Раманюк сказаў, што ўрок меў выразна вызначаныя выхаваўчыя мэты. Узровень навучання высокі. Гэта відаць па багатым даволі вучнёўскім слоўніку. Падкрэсліў ён таксама, што настаўніца ўмела падабрала блізкую тэматычна тэму ўрокаў у абодвух класах.

Настаўніца з Барысаўкі Таіса Хіліманюк сказала, што ўрок вельмі спадабаўся, бо быў вельмі натуральны, можа быць узорам для працы. Апошні момант з кветкамі вельмі ўзрушыў і быў важны з выхаваўчага пункту гледжання.

Сяброўка Ольга Гарустовіч з Дубін падкрэсліла, што было б вялікім грэхам, каб не сказаць пра высокі ўзровень навучання ў IV класе. Апавяданне дзеці ў групах напісалі дасканала. Настаўнікі звярталі таксама ўвагу на дробныя недахопы ўрока, як непатрэбнае тлумачэнне некаторых слоў папольску і г.д.

Пасля гэтага настаўнікі гаварылі аб тым, што не ўсе школы ў бягучым школьным годзе карыстаюцца новымі букварамі, прысланымі з Мінска, бо іх проста замала! Напрыклад, у Чыжоўскай гміне па новых букварах маюць гонар вучыцца толькі другакласнікі з Чыжоў і Клейнікаў. Астатнія школы карыстаюцца выслужанымі краёвымі букварамі.

Таксама справа праграмы беларускай мовы ў дзесяцігадовую школу была прадметам дыскусіі. Пісалася аб ёй у „Ніве", настаўнікі чыталі ў „Dzienniku Urz." Мін. асветы, што зацвярджана была яшчэ ў ліпені, але дагэтуль у школы яшчэ не трапіла. Практычна другі клас працуе на старой праграме.

Метадычнае спатканне настаўнікаў у Курашаве падсумаваў візітатар, падкрэсліваючы логіку заданняў на ўроку і ідэальнае размеркаванне часу. У заканчэнне падзякаваў настаўніцы беларускай мовы за такую спрыяльную атмасферу на ўроку, а дырэктар школы Любе Беразавец за сардэчны, цёплы прыём у курашаўскай школе.

Варта падкрэсліць, што на працягу некалькіх год гэта ўжо трэцяя такая сустрэча настаўнікаў роднай мовы менавіта ў Чыжоўскай гміне, над школьніцтвам якой клапоціцца гмінны дырэктар школ Эдвард Бай.

Галена Тапалянская,
Трасцянка

ПАРТЫЯ Ў ГМІНЕ

У Крынкаўскай гміне дзейнічае трынаццаць вясковых партыйных арганізацый і сем у розных установах і на прадпрыемствах (гмінная партыйная арганізацыя налічвае 345 членаў і кандыдатаў партыі). У 1979 годзе стварылася новая партарганізацыя ў Кундзічах. Найлепш развіваюцца рады партыі ў ПГР і гарбарні — абодва гэтыя прадпрыемствы ў Крынках (у іх 27% партыйных). У гміннай партыйнай арганізацыі зараз 42% рабочых, 21% сялян і 24% разумовых работнікаў. Жанчын у арганізацыі 20%. За мінулыя два гады найбольшая партыйная арганізацыя — ПОП пры ПГР у Крынках прыняла ў свае рады адзінаццаць асоб, па пяць асоб прынялі ПОП пры гарбарні і ГС і чатыры асобы — вясковая ПОП у Крынках. Палавіна ўсіх ПОП ахоплена партыйнай вучобай. Апрача таго, 30 чалавек ходзяць на заняткі ВУМЛ. У мінулым годзе ў пяці школах грамадска-палітычнага абучэння вясковых жанчын займалася больш 120 асоб з Крынак, Гуран, Паўднёвага Вострава і Крушынянаў.

Найбольшую актыўнасць праяўляюць ПОП у Гуранах і Паўднёвым Востраве. У грамадскіх пачынах найбольш папрацавалі партыйцы з ГС, ПГР і Крушынянаў. У 1977 годзе насельніцтва гміны па ініцыятыве членаў партыі выканала грамадскіх пачынаў на суму 2635 тысяч злотых (у 1978 годзе — на суму 1989 тысяч злотых). Найбольш пры пабудове і рамонце вуліц і дарог, рамонце школ, святліц і стражацкіх рамізаў.

(яц)

(Працяг са стар. 1)

Калі будаваць, дык з размахам

А калі пераканаўся, што змажа парадзіць сабе са спецыялістычнай гаспадаркай, вырашыў канчаткова, што будзе гадаваць свіней. І не традыцыйна, а іменна так, з размахам. Ужо ў першым годзе развіцця свінагадоўлі ведаў, што не спыніцца на 40 свіннях. Зразумеў, што далейшае пашырэнне фермы ўжо пойдзе меншым укладам працы і грошай, што можна павялічыць гадоўлю свіней і да 200 штук.

Гаспадыня фермы Ала Панцэвіч таксама пакінула сваю працу ў кравецкай спулдзельні і ўзялася за гаспадарку. Абое скончылі кваліфікацыйныя курсы, спецыялізаваліся ў гадоўлі свіней. Дапамагаюць ім у абслугоўванні хлеўні бацькі Алы, на зямлі якіх (1,25 га) была пастаўлена першая хлеўня.

Цяпер Панцэвічы гаспадараць на 14 гектарах. Большасць зямлі паходзіць з дзяржаўнага фонду. Вырошчваюць бульбу, перскую канюшыну (дае па 5-6 пакосаў у год), збожжа. Купілі трактар і камплект патрэбных машын да яго.

Такім чынам, значная частка кармоў паходзіць з уласнай гаспадаркі. А рэшта — гэта мяшанкі, якія гаспадары атрымліваюць дзякуючы кантрактацыі свіней. Сёлета гаспадарка дала дзяржаве 14,5 тон свініны. Гэта было ўжо на тры тоны больш запланаванага. А ўсё ж да гэтага часу было ў першай невялікай хлеўні. Цяпер ужо і новая хлеўня часткова заселена. Там вядзецца адкорм свіней, якія будуць аддадзены на скуп у першым квартале.

Гледзячы на новы будынак, гаспадар не хоча ўспамінаць усіх цяжкасцей і клопатаў, якія спадарожнічалі пабудове. Цешыцца, што хлеўня нарэшце стаіць. Дзякуе людзям, што памаглі: і начальніку гміны, і сакратару ГП партыі, і кіраўніку ад будаўніцтва, і банку. А калі яго называюць гаспадаром, жартуе:

— Я не гаспадар, я сельскагаспадарчы рабочы. Гаспадыня ў мяне жонка. Яна ўсюды бегае, стараецца, арганізуе, піша паперкі. А я толькі рабочы.

Чуючы гэта, Ала ўсміхаецца лагодна, відаць, прывычная да гэтых жартаў, і дадае, уздыхнуўшы:

— Цяпер нам каб хутчэй хату паставіць! Бо ездзіць у Гайнаўку штодзень няма як. Часта ж і ўначы трэба быць пры свіннях, асабліва, калі свінні маюць апарасіцца. А гэта ў нас нярэдкая рэч. 18 свінаматак. Дык найчасцей даводзіцца начаваць тут жа, у кухні.

Матэрыялы на хату ўжо збіраюць, робяць планы двара, абмяркоўваюць агароджу. Гаспадары ведаюць, што працы ў іх яшчэ поўныя рукі, але цешацца, што ўсё запланаванае пакуль што ўдаецца, задаволены, што праца апраўдвае сябе і пачынае даваць добрыя вынікі.

Яніна Чэрнякевіч

Павільён у Бандарах знаходзіцца за вёскай на ўзгорку.

(Працяг са стар. 1)

Будзе другі мільён...

лян, дык адкуль дзяржава яго мае ўзяць! Даводзіцца купляць за мяжой і адводзіць на гэта вялікія грошы, якія прыдаліся б на што іншае, каб нам лепш жылося.

Гэта праўда. Ва ўказаннях на VIII з'езд партыі можна даведацца, што на працягу мінулага дзесяцігоддзя наша дзяржава вымушана была прызначыць на пакупку збожжа і розных кармоў амаль **8 мільярдаў долараў!**

— І людзі гэта ў нас разумеюць, — кажа загадчыца бандароўскага павільёна. — Калі няма, для прыкладу, тлушчу, купляюць сала, або маргарын...

— А як з хлебам?

— Свежы хлеб у нас заўсёды ёсць. Таксама — малако, масла, смятана... А зрэшты, паглядзіце самі.

Гляджу. Найбольш людзей там, дзе прадаюць вопратку, світры, боты. Гэта пауным-пауно. Боты зімовыя і летнія. Такога выбару я не бачыў і ў Беластоку.

У секцыі прадуктаў таксама чарга і ніхто ад прылаўка не адыходзіць з пустымі рукамі.

*

— Калі адкрывалі гэты павільён, — кажа Ніна Хлябіч, — то паставілі нам месячны план: прадаць тавараў на **600** тысяч злотых. Мы прадалі на 700 тысяч. Гаварылі, што вельмі добра, а я пацішу марыла, каб дабіцца мільёна...

А цяпер яна пажадала б ужо **2 мільёны злотых** у месяц. І нямнога асталося, каб гэтая мара збылася.

Адкуль бяруцца гэтыя мільёны? Яны ад людзей, ад мясцовых і навакольных сялян, якія добрасумленна працуюць і гэтая праца прыносіць ім пастаянны прыбытак. Купляюць, бо, як ніколі, маюць за што купляць.

З такімі думкамі я пакідаў Бандары і накіраваўся ў Нараўку.

Віктар Рудчык
Фота аўтара

(Працяг са стар. 1)

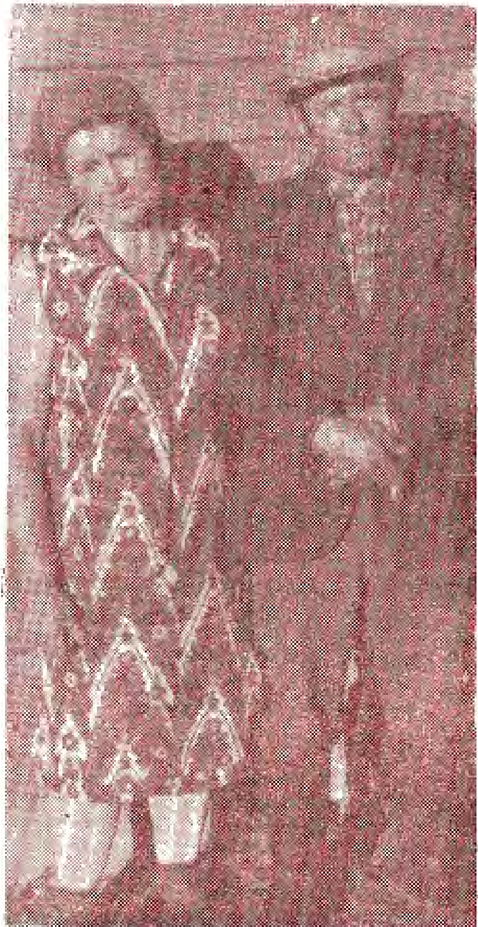
СЭНС ЖЫЦЦЯ

вязень санацыйных турмаў, успамінаў змаганні і грамадоўцаў і КПЗБ-оўцаў і расказ яго хваляваў прысутных. А пасля ён заспяваў некалькі песень з таго часу, ды заспяваў так неяк асабліва, што душу кранула. Затым папрасілі заспяваць Варвару Барэчка. Яна ў той ваколіцы вядомая як добрая спявачка. Яна неяк не мела ахвоты, але са сваёй дачкой зацягнулі дзве малавядомыя песні: „Куды мы ехалі, маменька родная" і „Грычанікі". Да іх далучыўся бас гаспадара хаты і іх сына Янкі. І ў выкананні гэтага сямейнага хору прагучалі прыгожа песні: „Ой, хмелю ты мой, хмелю", „Рабинушка" і „Скакал козак через долину" і іншыя.

Госця клікала дарога. Ён хоць нядоўга тут быў, але адчуў вялікую сардэчнасць будучых сваякоў, сямейную іх згоднасць, якая ўпрыгожвае жыццё, іх гасціннасць і ветлівасць. Рубчэўскія ўмеюць працаваць са шчырасцю і, весяліцца з умеласцю.

Адправіўся дамоў і дзядзька Харкевіч. Пайшоў спаць сын Янка. А Варвара Барэчка са сваім зяцем і дачкою яшчэ доўга гаварылі аб Галіне і аб яе будучым мужу, добрым хлопцу, што служыць цяпер у войску.

Тэкст і фота **Міхася Хмялеўскага.**

Вера і Ўладзімір Рубчэўскія.

Лічбы і факты

Беласток — найбольшы горад паўночнаўсходняга рэгіёна, сталіца ваяводства, якое займае абшар 10053 квадратных кіламетраў і налічвае звыш 635 000 жыхароў.

Горад займае плошчу ў 89 квадратных кіламетраў.

Пражывае тут звыш 215000 чалавек.

У вышэйшых навучальных установах навучаецца каля 10 000 студэнтаў; у 6 агульнаадукацыйных ліцэях, 22 прафесіянальных школах і 30 пачатковых навучаецца 40000 дзяцей і моладзі.

У Беластоку ёсць 640 вуліц агульнай даўжыні каля 300 кіламетраў.

Варта заглянуць у мінулае горада. У 1800 годзе ў Беластоку пражывала 3930 асоб; у 1845 годзе яго насельніцтва складалася з 15 994 чалавек; у 1914 годзе ў горадзе пражывала 100 000 асоб.

(яц)

БУГ У АГНІ

АД ШЧЫРАГА СЭРЦА

Цётка Люба з надбужнай вёскі Турна Малая, якая па мужу называецца Млынарчук, у 1941 годзе была 18-гадовай дзяўчынай. Разам з бацькамі перажыла яна тады шмат біды і непакою. Калі абсталявалася граніца па рацэ Буг, аказалася, што Турна Малая знаходзіцца ў непасрэднай прыгранічнай паласе і па неадкладнаму загаду ўлад усім яе жыхарам давялося перасяліцца аж пад Дзядковічы, у вёску Конты.

— Але там мы доўга не жылі, — гаворыць цётка Люба, — і пераехалі ў Слохі Аннапольскія, да маёй цёткі, а мамчынай роднай сястры.

У Слохах зімой 1940 года Любка пазнаёмілася з чырвонаармейцам **Пятром Пятровічам Плаксеем** — родам з Украіны, недзе з Кіеўскай вобласці. Салдацкі лёс закінуў яго аж сюды, на Буг, каб у саставе трэцяй роты 17 асобага кулямётнага батальёна абараняць граніцу ў доце „Быстрый", які і да сённяшняга дня стаіць над балотам між вёскамі Турна Малая і Слохі Аннапольскія.

— Як выглядаў гэты Пятро Плаксей? Ці ён вам спадабаўся? — пытаю.

— Быў поварам... — гаворыць яна і відаць, што хвалюецца, аднак зараз жа дабаўляе: — А навошта гэтае ўспамінаць? Каму яно патрэбна... Толькі ж часу прайшло...

І моўкне. Выручае яе муж, Міхаіл Млынарчук, які, аказваецца, таксама добра ведаў гэтага байца.

— Мы разам сябравалі, — гаворыць ён. — Плаксей часта наладжваў спартыўныя гульні для мясцовай моладзі. Любіў пахваліцца сваёй сілай. Высокі, мо нейкіх 180 см, плячысты, белабрысы, мой больш-менш аднагодак, значыць было яму тады не больш 20 год, вясёлы, жыццерадасны юнак. Аднойчы, — расказвае Міхаіл Млынарчук, — счапіліся мы дужацца: хто каго разложыць на лапаткі. Спаборніцтва выпала ўнічыю, бо мы абодва, засопўшыся ад стомы, пападалі на траву пасля амаль гадзіннага таптання вулічнага пяску — на смех і радасць аднавяскоўцам і салдатам...

І цётка Любка, відаць успомніла гэты своеасаблівы абразок змагання двух кавалераў, бо на яе твары паявілася ўсмешка, і тады я асмеліўся запытаць:

— А можа гэта за вас яны так змагаліся?

— Ай, адчапіцеся! — адказала яна, але ў яе голасе не было ўжо той халоднай непрыхільнасці, з якой яна сустрэла мяне ў пачатку. Я даведаўся, што летам 1941 года яе бацькі ўжо трэці раз змянялі месца жыцця. Незадоўга да гітлераўскай агрэсіі ўлады дазволілі вярнуцца ім на сваю старую сялібу ў Турне Малой. Тут іх застала вайна, якая, напомнім, распачалася ў нядзелю 22 чэрвеня 1941 года, а 4 гадзіне на досвітку.

— А ў папярэдні дзень, значыць, у суботу, — не спяшаючыся, у нейкай задуменнасці расказвае цётка Люба, — наведаў нас гэты Плаксей. Пасядзелі, пагутарылі, пажартавалі, вядома, як маладыя і дамовіліся на сустрэчу ў нядзелю...

Што ж, Любка тут не выключэнне. Колькі такіх дагавораных і пажаданых сустрэч не адбылося ў гэты трагічны дзень! Устрывожылася дзявочае сэрца. Не вельмі яна ведала, што рабіць. Рашыла наведаць цётку ў Слохах. Можа там даведаецца, што дзеецца ў свеце? Дзе гэты Пятро?

— Дайшла я да сярэдзіны сяла, — гаворыць яна. — А тут над галавой і снарады, і кулі свісцяць, а па дарозе машыны імчацца. Страх за пазуху лезе. Знаёмыя людзі кажуць: не ідзі, небяспечна, яшчэ дзе прыб'юць. Паслухала я іх і павярнула дамоў. Вягу напрамік, пад лесам і раптам чую знаёмы голас: *„Любка! Любка! Подожди!"* Спынілася я, адвярнулася і вачам сваім не веру: гэта ж ён, Пятро Плаксей!

— Што ж цяпер будзе, Пеця? — пытаю яго.

— Бачыш сама, — гаворыць ён, — вайна! Вунь у доце, — паказаў ён за сябе, — занялі мы абарону. Пастараюся спыніць ворага.

У кодавым названні гэты дот іменаваўся **„Быстрый"**. Камандаваў яго гарнізонам малодшы лейтэнант **Іван Мікалаевіч Шыбакоў**. Па-суседску знаходзіліся яшчэ тры доты: **„Горный"**, пад камандаваннем **І. І. Шэўлюкова**, **„Холм"**, камандзір — малодшы лейтэнант **С. А. Зайцаў** і **„Чёрный"**, камандзір — малодшы лейтэнант **А. В. Еськоў.**

(Працяг на стар. 6)

ЛЮДЗІ ДОБРАЙ РАБОТЫ

Найлепшыя, узорныя, перадавыя

Гміна Кляшчэлі налічвае 24 вёскі. Індывідуальныя гаспадары апрацоўваюць 7034 га зямельных угоддзяў. Зялёныя ўгоддзі займаюць 33,3% усёй плошчы сельскагаспадарчых угоддзяў. Паказчык банітацыі глебы 0,74.

У Кляшчэлеўскай гміне існуе зараз 25 спецыялістычных гаспадарак: трынаццаць з іх займаецца жывёлагадоўляй і дванаццаць — раслінаводствам.

Сярод сялян, якія вядуць спецыялістычныя гаспадаркі, найлепшых поспехаў дабіліся Ян Міцэвіч і Арсень Маркевіч — абодва з Дашаў, Аляксей Багроўскі, сын Рамана, з Сухавольцаў, Сцяпан Календа ,сын Аляксандра, і Яўген Сакоўскі, сын Яна, — абодва з Залешанаў.

Ян Міцэвіч вядзе дзесяцігектаровую гаспадарку ў Дашах. Спецыялізуецца ў вырошчванні бульбы. Вырошчваннем гэтай сельскагаспадарчай культуры заняўся ў 1977 годзе. Цяпер збірае гэтых караняплодаў з больш чым 2 гектараў. Апрача таго, гадуе кароў і свіней (у пералічэнні на 100 гектараў зямельных угоддзяў у яго прыпадае 86 штук быдла і 111 штук свіней — гэта высокія паказчыкі). Земляроб мае добрыя прадукцыйныя вынікі. І так, у бягучым годзе, нягледзячы на неспрыяльныя атмасферныя ўмовы для сельскай гаспадаркі, сабраў у сярэднім па 23 цэнтнеры з кожнага гектара пасяўной плошчы чатырох асноўных збожжавых культур і па 490 ц/га бульбы. У мінулым годзе сельскагаспадарчых прадуктаў прадаў ён дзяржаве на суму 253 тысячы злотых. Працу на гаспадарцы механізуе пры дапамозе трактара і падвесных сельскагаспадарчых машын.

За дасягненні на сельскагаспадарчай ніве Ян Міцэвіч узнагароджаны Сярэбраным Крыжам Заслугі і значком Заслужаны работнік сельскай гаспадаркі, ён з'яўляецца актыўным членам ПАРП.

Арсень Маркевіч, ураджэнец Дашоў, апрацоўвае 14,5 га зямельных угоддзяў. Завёў малочнае і ўбойнае быдла. У мінулым годзе ён камплектна механізаваў абору, падключыў ваду, абсталяваў электрадаілку. У пералічэнні на 100 га зямельных угоддзяў у яго гаспадарцы прыпадае 124 штукі быдла. Усе палявыя працы механізуе пры дапамозе трактара (купіў яго адным з першых у вёсцы), бульбакапалкі, снопавязалкі, раскідальнікі ўгнаенняў і другіх сельскагаспадарчых машын.

Палітычна-адміністрацыйныя ўлады высока ацанілі заслугі хлебароба А. Маркевіча. Ён быў узнагароджаны: у 1974 годзе Сярэбраным Крыжам Заслугі і ў бягучым годзе — Залатым Крыжам Заслугі. Ваяводскія ўлады ўзнагародзілі яго сярэбраным і залатым значкамі „Заслужаны для Беласточчыны“.

Аляксей Багроўскі з Сухавольцаў мае амаль васьмігектаровую гаспадарку. Усе палявыя работы механізуе. Займаецца вырошчваннем пасадачнай бульбы. У бягучым годзе сабраў ён ураджай збожжавых у сярэднім 26 цэнтнераў з 1 га зямельных угоддзяў і бульбы — 320 ц/га. У пералічэнні на 100 га зямельных угоддзяў у яго гаспадарцы прыпадае па 98 штук быдла і па 113 штук свіней. Сёлета для насеннай цэнтралі прадаў ён 30 тон бульбы. Усіх сельскагаспадарчых прадуктаў прадае дзяржаве са сваёй гаспадаркі ў сярэднім на суму 162 тысячы злотых.

Вопытны земляроб Сцяпан Календа з Залешанаў мае 6,5-гектаровую гаспадарку. Пераняў яе ад бацькоў у 1977 годзе. У 1978 годзе пачаў спецыялізавацца ў вырошчванні бульбы. Сёлета сабраў у сярэднім па 27 цэнтнераў збожжавых культур з 1 га зямельных угоддзяў і па 310 ц/га бульбы. У яго гаспадарцы ў пералічэнні на 100 га зямельных угоддзяў прыпадае па 79 штук быдла і па 121 штуцы свіней.

Сцяпан Календа — малады хлебароб. Ён паспяхова закончыў курс на званне кваліфікаванага гаспадара і цяпер займаецца ў карэспандэнцыйным сельскагаспадарчым тэхнікуме, які закончыць у 1980 годзе. Мае ён уласны трактар і намераны купіць падвесныя сельгасмашыны. У бягучым годзе прадаў дзяржаве сельскагаспадарчых прадуктаў на суму 140476 злотых.

Яўген Сакоўскі з вёскі Залешаны вядзе 9,7-гектаровую гаспадарку і апрацоўвае зямлю пры дапамозе трактара і падвесных машын. У 1978 годзе пачаў ён спецыялізацыю ў гадоўлі малочнага і ўбойнага быдла. Гэта малады гаспадар. Пераняў ён у сваё ўладанне гаспадарку ад бацькоў. Закончыў школу сельскагаспадарчай падрыхтоўкі. У гэтым годзе сабраў ураджай чатырох асноўных збожжавых культур у сярэднім 26 ц/га і бульбы 280 ц/га. У мінулым годзе даставіў ён на пункты скупкі сельскагаспадарчых прадуктаў на суму 107200 злотых.

Я. Целушэцкі

ПАЛОСКА ДЗЯДЗЬКІ КВАСА

Рана на паніхіду

Як трывожныя гудкі прагучэлі ў „Ніве“ галасы карэспандэнтаў у дыскусіі „Чаму моладзь уцякае з вёскі“. Гаворку лічу не зусім сур'ёзнай. Рыба шукае, дзе глыбей — чалавек, дзе ляпей. Кожны аратар выказаў толькі частку праўды. Але дыскусія кранула мяне. Яшчэ і як! Аднак да пісання прымусіў толькі інж. Рудкоўскін. Выхадцы з вёсак паляць масты, якія злучаюць іх з мінулым і, бы апостал Пятрук у крытычную ноч, выракаюцца свайго паходжання.

Не ведаю, чаму гэтую горкую праўду не чапалі мы. Абміналі яе, як злую балячку. Ведаем, што гінем, як адпеўвае нас Барскі, і хоць бы хны. Бы загіпнатызаваныя, здаемся молаху загінення. Няўжо ж мы блудныя сыны? Няўжо ж мы не спадкаберцы нашага фенаменальнага племя?

Нядобра. Але і вінаваціць няма каго. Гляджу цвяроза на непазбежны факт. І не трагізуючы выкажу свае думкі, хоць ніхто мяне аб гэтым не просіць. Няраз я задумоўваўся, чаму гэта наш род, бы ненармальны, з лёгкім вецярком выракаецца ўсяго свайго роднага-кроўнага? Памажыце мне, людзі добрыя, і ты, вялікі Божа, зразумець, дзе сабака зарыты. Я — не я, куды вецер, туды й я. Хто ж ты сапраўды? Памажыце мне, даражэнькія, разабрацца, дайсці да толку, чаму нашы прадзеды, што жылі ў цемры і галечы, трымаліся роднага, чаму наша адукаваная і ў дастатку гадаваная моладзь цураецца свайго паходжання? Не чакаючы адказу (бо мо сапраўды няма каму і заікнуцца наконт гэтага), выкажу сваю думку. Таму мы такія і не іншыя, бо ў нашых жылах кроў яцвяжа. Я асабіста не веру версіі навукоўцаў, што яцвягі ўшчэнт загінулі ў васьмідзесятых гадах трынаццатага стагоддзя. Брахня! Чорт іх не ўзяў і не возьме. Жылі яны, жывуць і жыць будуць, гэтыя фенаменальныя паганцы, верціхвосты, чэрці балотныя. Як заўважыў інж. Рудкоўскін, беластоцкія беларусы выбіваюць у сваіх дзяцей родную мову. Па-яцвяжаму выбіваюць. Паспяхова. У падшыванні яны мастакі ад прыроды. Няварт тыя яны нашага жалю і дарма іх Панфілюк заклікае да супрацоўніцтва. Яны, галубок, у „Ніву“ пісалі, пакуль у вёсцы пажывалі, а як у блёку пасяліліся, то й пісаць забыліся. Не дагледзеў ты ў іх яцвяжкаў, саколіку. Прывыкай і не хвалюйся такімі стратамі. Мусіць так быць, плюс-мінус. На мой мужыцкі розум хаўтурную песню пяе нам наш паэт Барскі. Іду яму насустрач. Не гінем мы, браткі, не. Мы расцем, каб вы ведалі. Я гэтае бачу і чую сваім нутром. Персанальныя страты публіцыстаў, якія ўлятучыліся з „Нівы“, — малазначны мінус. Самі бачыце, не адчула іх „Ніва“, не толькі засталася на нармальным узроўні, а наадварот, з году ў год расце і прыгажэе. А гэта вялікі плюс. Гэта падстава да аптымізму. Ні к чаму адпраўляць паніхіду аб нашым загіненні.

Ці ж не праўда?

Дзядзька Квас

БЕЛАРУСКІЯ КНІГІ

У кнігарні імпартных выданняў у Беластоку можна набыць наступныя кнігі на беларускай мове:

Ткачоў М., Дыханне агню, 1978, стар. 592, цана 48 зл.

Салідны том, у які ўвайшлі раман, аповесці, нарысы, пяра пісьменніка і журналіста, што ўсю Вялікую Айчынную вайну змагаўся на фронце і ў партызанскіх атрадах. Непасрэднае тхненне тых вогненных часоў адчуваецца на кожнай старонцы гэтай кнігі.

Жураўскі А. І., Крывіцкі А. А., Беларускае мовазнаўства ў Акадэміі навук БССР, 1979, цана 4 зл.

Брашура-даведнік аб працах, якімі займаецца Акадэмія навук БССР па вывучэнню сучаснай беларускай мовы, гісторыі беларускай мовы, беларускай дыялекталогіі і славістыцы.

Каспровіч А., Апавяданні, 1978, стар. 208, цана 22 зл.

У перакладзе беларускіх пісьменнікаў зборнік апавяданняў польскага пісьменніка пра мінулае і сённяшні дзень Польшчы.

Харавы канцэрт, 1978, цана 10 зл.

Зборнік твораў беларускіх кампазітараў і апрацовак беларускіх народных песень для хору без акампаніямента (а капэла). У выданні знаходзім: „Вы чулі, як плачуць дрэвы“ Ю. Семянякі на словы П. Броўкі, „Маладосць“ Ю. Семянякі на словы У. Карызны. „Мёд“ Г. Вагнера на словы К. Кірэенкі і іншыя творы, а таксама беларускія народныя песні „Там за садам“ і „А сёння ў нас маслена“ ў апрацоўцы А. Багатырова, „А ў полі, полі“ ў апрацоўцы А. Захлеўнага і іншыя.

Якімовіч Ю. А., Драўлянае дойлідства беларускага Палесся, 1978, стар. 152, цана 34 зл.
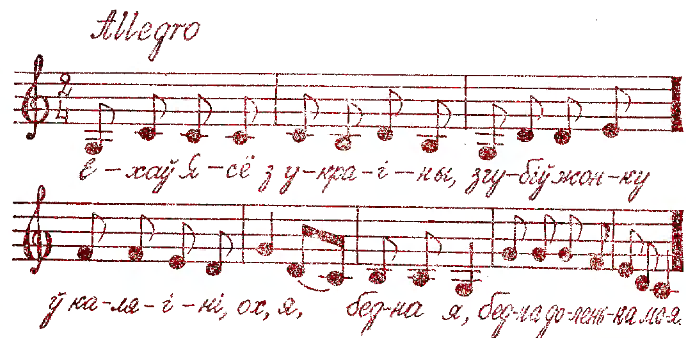
„Спецыфічныя прыродна-геаграфічныя ўмовы Палесся вызначылі развіццё самабытнай культуры. Важнейшай галіной архітэктуры ў багатым лесам Палессі з'явілася драўлянае дойлідства... У драўляным будаўніцтве асабліва шырокі ўдзел прымалі народныя майстры, якія ў сваёй творчасці адлюстравалі дэмакратычную народную архітэктурную эстэтыку“, — піша аўтар ва ўступе да гэтай каштоўнейшай манаграфіі, якая прысвечана драўлянаму будаўніцтву на Палессі ў XVII—XIX стагоддзях. Разглядаецца будаўніцтва народнага жылля, маёнткаў, замкаў, палацаў, грамадскіх пабудоваў, цэркваў, касцёлаў, капліц, званіц і іншых будынкаў. Багатыя ілюстрацыі.

Кнігарня высылае кнігі за паштовым залічэннем. Запатрабаванні накіроўвайце па адрасу: „Dom Książki” 15-089 Białystok, ul. Kilińskiego 10.

(мг)

ФАЛЬКЛОР

ЖАРТОЎНАЯ

Ехаў Ясё з украіны, згубіў жонку ў каляіні,
ох, я, бедна я, бедна доленька мая!
Аглянуўсо за тры мілі — ляжыць жонка ў каляіні,
ох, я, бедна я, бедна доленька мая!
— Чом ты тэды не казала, як ты з воза выпадала,
ох, я, бедна я, бедна доленька мая!
— Каб ты мужык добры быў — добры возічак зрабіў,
ох, я, бедна я, бедна доленька мая!
Сяку-таку каламажку — вазіць жонку па кірмашку,
ох, я, бедна я, бедна доленька мая!
— Каб ты была добра жона, та й сядзела бы ты ўдома,
ох, я, бедна я, бедна доленька мая!
— Ой, пайду я да адрыны — ні саломы, ні мякіны,
ох, я, бедна я, бедна доленька мая!
Ой, пайду я да каморы — німа хлеба, ані солі,
ох, я, бедна я, бедна доленька мая!
Пакуль есці наварыла — свіння дзверы паваліла,
ох, я, бедна я, бедна доленька мая!

Ад Яніны Радуха, 1923 г. нараджэння, в. Бянёўцы гм. Новы Двор, запісаў 18 ліпеня 1979 г. Мікалай Гайдук, мелодыю расшыфравала Людміла Панько.

(Працяг са стар. 2)

З ТАЕ ЭПОХІ

За супрацоўніцтва з партызанамі гітлераўцы ўкінулі яго спачатку ў слонімскую турму, потым у лагер смерці ў Калдычаве.

Вядомы знаўца заходнебеларускай літаратуры У. Калеснік піша: „Драматычныя павароты біяграфіі Пяюна надаюць яго паэзіі асаблівы, зменлівы каларыт. Мы бачым дзівосны, няўстойлівы светацень, здаецца, нібыта з'явы жыцця асветлены прывідлівым святлом начное паходні. Чым далей ад радзімы кідае героя злы лёс, тым мацней і драматычней дзейнічае сіла прыцяжэння“. І далей: „Вершы, створаныя аўтарам у лагеры смерці Калдычава, не маюць у беларускай паэзіі прэцэдэнту...“.

Гэта было напісана ў 1965 г. Ад таго часу ў С. М. Новіка-Пяюна паўстала шэраг новых твораў, ён падрыхтаваў да друку зборнік сваіх вершаў, а яго верш „Сэрца, не плач“ склаў вядучы матыў у кінафільме „Боль мая — Хатынь“. Скампанаваў ён болей 75 песень, сярод іх ёсць і вядомы па ўсёй Беларусі вальс „Над Шчарай“, прысвечаны ўлюбёнай аўтарам Слонімшчыне, і „Не гудзе зялёная дуброва“, што некалькі год таму публікавалася ў тыднёвіку „Голас Радзімы“.

Надта ж цікавую педагагічную працу вядзе ён з дзецьмі. Год дванаццаць таму заснаваў у сваёй кватэры дзіцячы клуб „Дружба — не-разлей-вадой“. З некалькіх кварталаў сходзяцца сюды дзеці, прыносяць уласныя вершыкі, малюнкі, апавяданні, тут дэкламуюць, спяваюць, малююць, танцуюць, знаёмяцца і завязваюць паміж сабой праўдзівую дружбу — не-разлей-вадой. І не толькі паміж сабою. С. М. Новік-Пяюн дапамог маленькім мінчанам таксама моцна падружыць з сябрамі з Польшчы, Германскай Дэмакратычнай Рэспублікі, Венгрыі, Балгарыі. З балгарскімі піянерамі перапісваецца каля сотні членаў клуба, з юнымі грамадзянамі ГДР — болей пяцісот. Найбольш жа — з польскімі гарцэрамі, бо каля дзвюх тысяч, і ўсе гэтыя знаёмствы наладжаны праз нашу ніваўскую „Зорку“! Дзеці вядуць паміж сабою вельмі актыўны абмен лістамі, паштоўкамі, маркамі, сувенірамі, нават ездзяць у госці. З былых членаў клуба выраслі ўжо мастакі, паэты, празаікі, інжынеры, педагогі, хірургі. А іхні грамадскі настаўнік-выхаваўца беражліва захоўвае іх творы ў дзесятках самаробных маленькіх зборнічкаў, малюнкі ў мностве альбомаў, песенькі — на магнітафоннай стужцы. І з задавальненнем мне паказвае Ганаровую грамату і залатое адзначэнне Таварыства дружбы ГДР—СССР, якія ён атрымаў у 1977 г. Я ўпэўнены, што такое ж адзначэнне належыцца яму ад Таварыства польска-савецкай дружбы і БГКТ.

Па ўсёй яго кватэры развешана многа фатаграфій школьнікаў і маладых людзей з цёплымі даравальнымі надпісамі іменна яму — любімаму настаўніку, прыяцелю, сябру. А сярод не меншай колькасці дараваных аўтарамі кніг маю увагу звярнуў зборнік вершаў вядомага беларускага паэта і літаратуразнаўцы родам са Слоніма — прафесара Алега Лойкі з яго ўласнаручным для С. М. Новіка-Пяюна надпісам: „Першаму майму літаратурнаму настаўніку“.

Незвычайных людзей даравала Заходняя Беларусь!

Мікалай Гайдук
Фота аўтара

Кансультацыя юрыста

ПЫТАННЕ: Аднасямейны дом падлягаў пад публічную гаспадарку кватэрамі. На аснове адміністрацыйнага рашэння ў ім жыў кватарант з сваёй сям'ёй. Пасля дом быў зволънены з-пад публічнай гаспадаркі. Уласнік хацеў прымусова выселіць кватаранта, аднак справу прайграў, і суд паясніў, што дэнансіраваць умову ў гэткім выпадку нельга. Цяпер кватарант атрымаў кааператыўную кватэру, але ў хаце пакінуў дарослага, жанатага сына. Ці можна патрабаваць прымусовага высялення сына?

АДКАЗ: Той, хто займае кватэру на аснове адміністрацыйнага рашэння, можа быць праз суд прымусова выселены толькі ў выпадках, калі яскрава або настойліва парушае хатні парадак, або праз неадпаведныя паводзіны перашкаджае ў карыстанні кватэрай. Права гэта прыслугоўвае кватаранту і пасля таго, калі ў выніку пастановы адміністрацыйнай улады дом зволънены ад публічнай гаспадаркі.

Цывільны кодэкс прадбачыць, што пасля смерці кватаранта блізкія яму асобы, якія жылі разам з ім, аж да яго смерці робяцца на аснове закону наймальнікамі кватэры. Няма аднак правіла, якое прадбачыла б, што асобы, яму блізкія, робяцца наймальнікамі, калі кватарант сам пакіне кватэру. Таму дарослы сын не можа карыстацца з аховы, з якой карыстаўся яго бацька, які займаў кватэру на аснове адміністрацыйнага рашэння. Не адносіцца гэта да жонкі кватаранта, якая на аснове закону з'яўляецца наймальнікам кватэры і ў выпадку, калі кватэра была прыдзелена яе мужу.

Дарагое Сэрцайка, я ўжо старэйшая, мне 45 гадоў, але звяртаюся да цябе за парадай. Я працую, выхоўваю дачку і сына. Муж мой памёр 15 гадоў назад. Увесь цяжар утрымання і выхавання дзяцей зваліўся на мае плечы. Не было мне лёгка. Але цяпер ужо дзеці дарослыя — сын у войску, а дачка закончыла паматуральную школу і стала на працу. Добра нам цяпер жывецца ўдваіх, але яна ўжо пойдзе ад мяне, бо выходзіць замуж, пасля свят вяселле будзе. І паедзе яна жыць у Варшаву, бо там працуе мой будучы зяць. Я застануся адна, бо і сын, як толькі прыйдзе з войска, будзе жаніцца. Калі я засталася ўдавой, сваталіся да мяне мужчыны, але я не хацела выходзіць замуж, я кахала свайго мужа, ён быў добры. І я пастанавіла замуж больш не выходзіць. Дачка гаворыць, што забярэ мяне з сабой. А тут сватаецца да мяне мужчына, ён удавец. У яго дзеці дарослыя, і ён жыве пры жанатым сыне. Але кажа, „дзеці свае справы маюць, а я адзін, адчуваю часам, што я ім непатрэбны". І хоча аджаніцца са мной і прыйсці жыць да мяне. Ён жыве па-суседску з маёй роднай сястрой. Гэта яна нас пазнаёміла. Ведае яго добра, і гаворыць, што добры і парадачны гэта чалавек. Нагаварвае, каб выйшла я за яго. Дзеці гавораць: як хочаш, мама, твая справа. Вось і пастанавіла яшчэ з табой, Сэрцайка, параіцца.

Галіна з Беластока

Галіна! Адзінокае жыццё сумнае, ды ты ж яшчэ не старая. Дзеці, яны адыдуць, будуць мець свае сем'і, свае справы. І жыць пры іх не заўсёды добра. Найлепш, калі яны асобна. Тады ты госцем у іх, яны — у цябе. Таму варта выйсці табе замуж. Толькі важна, каб выйсці за добрага чалавека. Бо напэўна, лепш ужо жыць спакойна адной, чымсьці не мець спакою ўдваіх.

Дарагі Астроне! Прыснілася мне, што знаходжуся я на могілачніку, дзе пахавана мая цёшча і цесць. У сапраўднасці яны пахаваны побач сябе і на магілах пастаўлены помнік. А ў сне я бачу толькі магілу цесця. Яна малая, насыпаная зямлёй, нават не абмураваная. І на ёй я бачу галаву цесця, не адрэзаную, але рэшты цела не бачу. Я гляджу і думаю: якая прыгожая галава цесця! А потым ужо бачу на месцы галавы цесця галаву хлопчыка, і таксама прыгожую.

Ніадоўга пасля таго сну мне прыснілася, што памёр мой бацька (ён жыве). Ляжыць у труне. Труна адкрытая, але як бы мелі яе закрываць... А я стаю пры труне і плачу. Што абазначаюць гэтыя сны?

Люба

Люба! Могілкі сніць — гэта добра. Абазначае гэта даўгавечнасць, добрае здароўе, поспех. Тое ж датычыць сноў аб нябожчыках. Крыху непрыемная, аднак, была і адна і другая галава, аднак непрыемнасць гэтую кампенсуе тое, што галовы былі прыгожыя.

Што датычыць другога сну, дык сніць бацьку — чакай нейкіх клопатаў. Толькі твае клопаты будуць, бадай, прыемныя, бо бачыць труну ў сне — для сямейных людзей сярэдняга ўзросту абазначае пэўны прыбытак.

Астрон

Куток практычных ведаў

ЯК ПАДРЫХТОЎВАЦЬ РЫБНЫ ФАРШ

На рыбны фарш выкарыстоўваюцца ўсе горшыя кавалкі рыбы, а таксама дробную рыбу. Ачышчанае са скуры і касцей мяса рыбы трэба змалоць у мясарубцы або пасячы нажом як, напрыклад, пры падрыхтоўцы стэкаў. Да змеленага мяса дадаем раней намочаную ў малацэ булку, сырую або падсмажаную цыбулю, ячкі і прыправы. Атрыманы фарш неабходна вельмі дакладна вымясіць, стараючыся, каб у яго ўвайшло як найбольш паветра. Замест намочанай булкі можна дадаць сухую цёртую булку — тады фаршыраваная рыба будзе больш цвёрдай.

ЯК ПАЛЕПШЫЦЬ СМАК МАРСКОЙ РЫБЫ

Дальнемарская рыба адрозніваецца спецыфічным пахам, які, калі хто не любіць яго, можна вельмі лёгка ліквідаваць. Ачысціўшы і памыўшы добра рыбу, можна зрабіць наступнае:

- спырснуць рыбу лімонным сокам або вінным воцатам і пакінуць яе так на гадзіну-паўтары (кіслата выбельвае рыбу, ліквідуе арамат, мяса становіцца сочным);
- перад тым, як будзеце варыць рыбу, палажыць у кіпень 2-3 кавалкі драўлянага вугалю;
- намачыць рыбу ў малацэ з перцам на 2-4 гадзіны ў тэмпературы, не вышэйшай 18°С;
- варачы рыбу, дадаць соку з кіслай капусты ці кіслых агуркоў;
- варачы рыбу, дадаць шмат розных прыправ і цыбулі;
- рыбу перад тэрмічнай апрацоўкай абкладаць на гадзіну-паўтары дробнанарэзанай гароднінай: цыбуляй, пятрушкай, сэлерам, часнаком і араматнымі прыправамі.

ЯК ВАРЫЦЬ РЫБУ

Варыць рыбу ў невялікай колькасці вады, затое з вялікай колькасцю гародніны і прыпраў. Рыбу кладуць у кіпячы, пасолены навар так, каб ён толькі накрываў яе. Калі рыба закіпіць, неабходна зменшыць агонь. Рыба павінна варыцца на невялікім агні.

Рыбу фаршыраваную, цэлую ці рыбныя рулеты найлепш варыць у спецыяльнай ванначцы з сеткай, якая вымаецца. Гэтая сетка якраз дазваляе вынуць рыбу з вады, не разваліўшы яе.

Звараную разам з рыбай гародніну можна выкарыстаць на салату і на ўпрыгожванне рыбы. З атрыманага булёну можна рабіць соусы, супы, жэле.

Вараную рыбу можна падаваць як гарачую, так і халодную (залітую жэле). У жэле з марской рыбы неабходна дадаваць больш жэлаціну, чым у жэле з саладкаводнай рыбы.

Гаспадыня

(Працяг са стар. 4)

АД ШЧЫРАГА СЭРЦА

Гэтыя падрабязнасці ўзяў я з успамінаў камандзіра дота „Быстрый" І. М. Шыбакова. Ён піша:

„Кожны дот меў дзве амбразуры з кулямётамі „максім", а трэцюю байніцу, якая знаходзілася ля ўваходу, прыкрываў ручны кулямёт. У дотах „Горный" і „Холм" месца аднаго станкавага кулямёта займала 45-міліметровая гармата, спараная з кулямётам. Гарматы і станкавыя кулямёты мелі аптычныя прыцэлы. Збудаванні стаялі яшчэ агаленыя, не засыпаныя зямлёй, не замаскаваныя. Забеспячэнне вадой, асвятленне, падземная сувязь не былі абсталяваны, не хапала рацыі (радыёнадаўчай і прыёмнай апаратуры), не хапала перыскапаў. Сектары абстрэлу не былі расчышчаны. У сценах дотаў зззялі дзіркі для кабеляў сувязі і гільзаадводы..."

Адным словам, гэтыя доты не былі яшчэ як след падрыхтаваны да сваёй ролі доўгатэрміновых агнявых пунктаў. Першы дзень вайны прайшоў, як піша І. М. Шыбакоў, даволі спакойна. Біліся з асобнымі групамі разведчыкаў ворага. Тоўстыя сцены дота абмяжоўвалі сектар абстрэлу. Немцы бяскарна праходзілі праз мёртвую зону. Тады Шыбакоў загадаў адзін кулямёт абстаўляваць на доце ў акопе з камення і пяску, а другі кулямёт падцягнуць аж пад дарогу, дзе знаходзілася маскіровачная загарадзь. Ён мог сваім агнём прыкрыць варожыя калоны, якія праязджалі па дарозе і з захаду, і з усходу.

На другі дзень праціўнік крыху змяніў напрамак атакі. Галоўны яго ўдар ішоў ужо не з захаду, а з паўднёвага захаду, з боку надбужнай даліны. Доты малодшых лейтэнантаў Зайцава і Еськова, дот „Быстрый" агнём прыціскалі да зямлі стралковыя ланцугі немцаў... Мы падбілі грузавы аўтамабіль ворага, а **кулямётчык Плаксей** *— матацыкл. Матацыкл гэты паляцеў у адхон шашы, але гітлеравец, які сядзеў у калясцы, астаўся ў жывых і папоўз у жыта. Я выскачыў з дота, — успамінае І. М. Шыбакоў, — пабег у абгонкі. Перакананаўшыся, што не змагу пісталетам справіцца з немцам, бо ён безупынку страляў з аўтамата, я выскачыў на дарогу да Плаксея. Высокае жыта не дазваляла назіраць за ворагам. Тады Плаксей паклаў кулямёт мне на плечы і доўгай чаргой прыкончыў ворага, страляў, стоячы ў поўны рост. Ад матацыкліста забралі мы дакументы, карты, пісталет і прадукты. Пісталет аддаў я лейтэнанту Міркіну, у якога не было асабістай зброі...*

Тут, між надбужнымі вёскамі Турна Малая і Слохі Аннапольскія, тыдзень часу бараніўся гарнізон дота „Быстрый", сярод якога знаходзіўся і Пятро Плаксей.

Так пачалося гэтае с я м і д з ё н н а е змаганне. Сярод абаронцаў знаходзіўся таксама украінец, повар і кулямётчык Пятро Пятровіч Плаксей. Пасля нечаканай сустрэчы ў першы дзень вайны развітаўся ён з Любай без надзеі на новае спатканне. І яна таксама з цяжкім сэрцам вярнулася дамоў.

А вогнішча вайны ўсё шырэй разлівалася па Бугу. У Турне і ў Слохах паявіліся ўжо немцы. Найчасцей на матацыклах, або на машынах. Тайком, пераважна вечарам, заходзілі ў вёску і савецкія воіны. Прасілі што-колеч для яды, бралі ваду.

І тады дзяўчына ўспомніла пра Пятра Плаксея і яго баявых сяброў, якім ніхто ніякіх харчоў, думала яна, не пастаўляў.

— То было ўжо ў сераду, або ў чацвер, — гаворыць Люба Млынарчук. — Сабрала я ўсё, што трапіла пад рукі, хаця і ў нас ад гэтага бадзяння па чужых вёсках не многа дабра асталося ў хаце, нарыхтавала поўны кошык, нават папяросы туды яшчэ паклала і пабегла я ў дот, дзе знаходзіўся гэты Плаксей...

Не пабаялася, пабегла. Павяло яе туды шчырае сэрца, каб дапамагчы ў бядзе сваім, каб яны чулі, што нездарма за цану ўласнага жыцця бароняць ад ворага гэты кусочак зямлі, так любай ёй сэрцу...

І знайшла яна там Пятра Плаксея. І не была гэта іх апошняя сустрэча. Аб гэтым, аднак ужо праз тыдзень.

Віктар Рудчык
Фота аўтара

ТРЫБУНА чытачоў

ПРА ГАЙНАЎСКУЮ БАЛЬНІЦУ

У Гайнаўцы ёсць бальніца, якая працуе ў цяжкіх умовах. Тут пяць аддзяленняў: хірургічнае, дзіцячае, туберкулёзнае, радзільнае, унутранае і заразнае. Бальніца размешчана ў пяці будынках. Два будынкі знаходзяцца на вул. 1 Мая, тры — у двух кіламетрах, на вул. Пралетарскай.

Ёсць ужо загад Міністэрства здароўя аб пабудове новай бальніцы. Будзе яна будавацца насупраць новага аседля „Падляссе" непадалёку пушчы. Пабудова пачнецца ў 1981 годзе.

А сёння хачу прадставіць аднаго з гайнаўскіх лекараў — ардынатара заразнага аддзялення спецыяліста па заразных хваробах, Валянціна Сэвэрына.

Валянцін Сэвэрын — ураджэнец вёскі Мастаўляны каля Беластока. 20 гадоў таму назад ён закончыў Беластоцкую медыцынскую акадэмію. Свае першыя крокі ставіў у асяродку здароўя ў Шымках. У 1961 годзе перайшоў у Гайнаўку, дзе без перапынку да сённяшняга дня лечыць людзей. Ужо шмат гадоў узначальвае аддзяленне заразных хвароб.

Гайнаўскае аддзяленне заразных хвароб лечыць хворых з Гайнаўшчыны і Сямяціцкага раёна, мае 35 ложкаў. Тут чыста і парадак. Лекар ніколі не лічыць часу і ўсе вольныя хвіліны прысвячае хворым.

Здарылася, некалькі гадоў таму назад, я сам быў захварэў цяжка на заразную хваробу і праляжаў у тым аддзяленні тры месяцы. І толькі дзякуючы лекару Сэвэрыну хаджу па божым свеце. Хворых наведвае лекар тры разы ў дзень, да цяжка хворых заходзіць нават перад сном, прыходзячы з дому. Спачатку я думаў, што доктар Сэвэрын даглядае гэтак толькі мяне. Калі пачаў выздараўляць і хадзіў па калідоры, заўважыў, што ён гэтак адносіцца да ўсіх хворых. У той час прывезлі з Сямяціч цяжка хворую жанчыну, помню па прозвішчу Бжуско, і доктар Сэвэрын усёй душой заняўся ёю і вылечыў яе. У Гайнаўцы вы не спаткаеце чалавека, які б лячыўся ў гэтага лекара і быў незадаволены, а ўсе з удзячнасцю яго ўспамінаюць. Працу мае наш лекар цяжкую, бо не хапае лекараў, таму ён вымушаны ўдвая працаваць. Работы хоць адбаўляй, але прафесія лекара такая, што трэба яшчэ пастаянна вучыцца. Здабыўшы ўсе патрэбныя спецыялізацыі, Валянцін Сэвэрын рашыў заняцца дактаратам. І ўжо засталося толькі яго абараніць.

Ад усіх тых, каго вы лячылі, я жадаю вам як найлепш абараніць, доктар Сэвэрын, вашу доктарскую працу.

Э. Вайсковіч

ВАЕННЫЯ МАГІЛЫ

Нядаўна быў дзень, у які на ўсіх магілах запальвалі свечкі. Ці на ўсіх?

Цяжкая зіма 1942 года. 20-гадовы курсант, жыхар Растова — Андрэй уцёк з палону. Прыйшоў у вёску Градочна, гміны Нараў. Выпіхалі гэта жандары, прыехалі з Клейнік, застралілі ў пасцелі. Жыхары Градочна пахавалі яго на могілках у Клейніках на самым высокім узгорку.

У адну марозную ноч 1943 года паміж Яновам і Цялушкамі бандзюга Іван застраліў лейтэнанта Чырвонай Арміі — Лёньку, сцягнуў боты, а цела ўкінуў пад лёд. Цела выплыла каля Козлікаў і там пахавалі Лёньку людзі. Магіла тая агароджана, але зарасла пустазеллем. І мала хто ведае, хто тут ляжыць.

Ваеннапалонны ўцёк з палону, затрымаўся ў вёсцы Кожына, гміна Бельск. Быў злоўлены жандарамі з Клейнік і расстраляны каля могілак у Клейніках. Там і пахавалі яго.

У марозную раніцу 1943 года жандары на адным з градоцкіх хутароў сутыкнуліся з савецкімі дэсантнікамі. Завязаўся бой. Група пайшла ў лес, толькі адзін, які быў паранены, зайшоў у вёску Гародчына, каб абмыць і перавязаць рану. Але трапіў на хату, дзе якраз быў агент гестапа. Ён быў дастаўлены ў жандармерыю ў Клейнікі і расстраляны каля Клейнік на „Мілеўшчыне". Можа, хто ведае, дзе пахаваны?

Вось напісаў я пра такія гісторыі. І думаю, што варта, абавязкова варта, каб гэтымі магіламі апекаваліся вучні клейніцкай і гарадчанскай школ.

У. В.,
Клейнікі

ЯК Я ШУКАЎ БОТЫ

У першы дзень снежня выбраўся я з дачкой, вучаніцай II класа пачатковай школы, каб купіць зімовы абутак. Пачаў ад крамы ў Бельску, якая належыць ВЗСРу. Прадставіў дзяўчынку і запытаў у прадаўшчыцы, ці прадасць боцікі дачушцы. Пачуў адказ: „Няма". Боты такія шукалі мы ўжо раней разам з жонкай цэлую восень, як толькі даводзілася быць у Бельску. І кожны раз мы атрымлівалі адзін і той жа адказ: „Няма".

Цяпер рашыў я наведаць самога дырэктара ВЗСР у Бельску. Думаў сабе: калі іншыя могуць у гуртоўні купляць дываны, кажухі і іншыя рэчы, то чаму я не змагу купіць дзіцяці боцікі? Але не, не купіў. Пан дырэктар сказаў, што боцікі ёсць, але мне не прадасць. Параіў толькі, каб пільнаваў у крамах, бо хутка тыя боцікі будуць перададзены ў крамы і там іх можна будзе купіць. Не парушылі дырэктарскага сэрца прамокшыя ногі майго дзіцяці.

Накапец, я купіў у краме ВПГВ за 810 злотых казачкі, іх дачка надзела адразу ў краме і пайшла ў школу. Калі вярнулася дахаты, пяткі не былі паабдіраны і з правай нагі цякла кроў. Нягледзячы на гэта, дачка была казачкамі задаволена.

Ці наш гандаль забыўся, што год 1979 з'яўляецца міжнародным годам дзіцяці і што месяц снежань гэта, бадай, ужо час, каб у бельскіх крамах было пад дастаткам дзіцячага абутку розных памераў і гатункаў. Як жа можна раць чалавеку пільнаваць крамы, выглядаючы, калі тавар у яе прыйдзе? Гэткая парада зусім непрыдатная гаспадарам, якія жывуць па вёсках, адлеглых нават на дзесяткі кіламетраў. Яны ж заўсёды могуць спазніцца, і ў крамах атрымаюць толькі: „Няма".

Валянцін Семянюк

НА БЕЛЬСКАЙ СТАНЦЫІ

22 лістапада. Зайшоў я на станцыю ў Бельску, каб паехаць у Беласток цягніком, які ад'язджае ў 7.46. Была гадзіна 7.30. Людзі стаялі сцяною за білетамі на поезд, а таксама і на аўтобусы. Стаў і я ў чаргу. Чарга штораз карацейшая, але нервовасць людзей узрастае, бо цягнік ужо на пероне. Рэпрадуктары апавяшчаюць нешта на дварэ. Ды вось і я падаю грошы і атрымаў білет. Касірша кажа: — Ідзіце хутчэй, бо поезд паедзе. Я выбег на двор. Ды поезд ужо рушыў. Я бягу хутчэй і... не дабягаю. Таксама было і з многімі іншымі, якія з білетамі засталіся на месцы.

Вінаваты ў гэтым начальнік бельскай станцыі. Калі на станцыі збіраецца больш людзей і чарга робіцца доўгай, павінна адразу быць адкрыта другая білетная каса. Так яно часта і робіцца. Але чаму ж не заўсёды?

Іншая справа. На станцыі ў будынку, дзе прадаюцца білеты, трэба абавязкова зрабіць рэпрадуктар, каб людзі, якія там знаходзяцца, таксама чулі розныя паведамленні. А то стаіць чалавек, як на шпільках, і нічога не ведае, ці поезд прыйшоў, ці адыйшоў.

М. Матвеюк

„НІВА", ЛЮБІМАЯ!

Кожны год у гэтую пару я маю звычку паведамляць рэдакцыі „Нівы" колькасць выпісанай мною роднай газеты. Дык вось: выпісаў я „Нівы" на 1980 год 187 штук. Усе гадавыя. Як на маю тэрыторыю, колькасць гэта аграмадная. Лічыць, амаль у кожную хату „Ніва" будзе прыходзіць.

Людзі так палюбілі сваю беларускую газету, што з выпіскай не было асобых цяжкасцей, а тое, што цана „Нівы" выйшла, не мае ніякага значэння. І ад шчырага сэрца магу сказаць, каб газета, прыкладна каштавала і 100 злотых у год, усё роўна ў мяне спадку не было б. Во як!

У чым заключаецца той факт, што людзі горнуцца да роднай газеты і любяць рэдакцыю? Адкажу як пісьманосец: перш за ўсё трэба самому шчыра любіць „Ніву" і дакладна і добрасумленна даручаць яе чытачам, прапагандаваць словам і чынам яе, як важны фактар у жыцці асяроддзя. Калі ўсе пісьманосцы будуць трымацца гэтага, і яны даб'юцца вялікіх поспехаў. На жаль, некаторыя часам хочуць хадзіць з пустой сумкай, чым, каб яна была набіта „Нівай".

Мяне нават дзіваком лічаць за тое, што так стараюся за „Ніву" і што пішу ў яе. Але мне здаецца, што ў сапраўднасці той дзівак, хто так хутка забыў сваю мову, звычаі, культуру... што ўжо нават і не ведае, як па-нашаму і граблі называюцца.

Мне падчас лягчэй рабіць падпіску на „Ніву", чым пісаць матэрыялы, якія ў апошні час неяк і не клеяцца. І не ведаю, як гэта рэдакцыя некаторыя мае лісты можа яшчэ і прачытаць. І пачырк брыдкі. Мо зрабіць даўжэйшы адпачынак? Некаторыя лічаць, што я пішу і выпісваю „Ніву" дзеля нейкай узнагароды і нажывы. Глыбока яны памыляюцца. Я нават лепш быў бы задаволены, каб „Ніва" нічога не плаціла мне за артыкулы, а таксама не давала ўзнагароды за выпіску. Гэта адмоўна не адаб'ецца на маёй дружбе з ёю.

М. Панфілюк

НАША ПОШТА

Дамініка Івацік з Ахрымоў: „Пішу інж. Б. Ф. Рудкоўскін у „Нашай пошце", што ён моцна захварэў. Хочацца даведацца, як яго здароўе? Ці папраівілася, ці не? Жадаю яму быць здаровым і вясёлым за яго ветлівыя словы на маё гора, што ён напісаў мне ў „Нашай пошце", што ён ацаніў тое, што я напісала. Мой пакойны не даваў мне пісаць. Гаварыў: „Не смяшы людзей сваёй граматай, бо мне будзе стыдна за цябе".

Перажылося многа рознай бяды. Едучы ў бежанства, па дарозе пахавалі маму. Папрадавалі коней і вазы. Згрузіліся на поезд і паехалі. А куды — і самі не знаслі. Нас завезлі ў Табольскую губерню. На станцыі мы выгрузіліся з вагонаў. Ужо падводы стаялі. Загрузіліся на вазы і завезлі нас у сяло Зёлашна. Прывезлі нас пад самую воласць. Выходзіць адзін з волсці і кажа: іх трэба развезці кожнай салдаткі. Адзін стары бежанец пытае, а што такое салдаткі? А той адказвае: гэта жанчыны, мужы якіх пайшлі бараніць айчыну. Жылося нам там вельмі добра. Нас гаспадыня сустрэла ветліва. Ездзілі летам касіць пшаніцу. Тата касіў, а мы збіралі. Там зямлі рабі колькі хочаш, не то што ў нас каліцылі. А ў нядзелю збіраецца, бывала моладзь, гармонік іграе, а дзяўчаты спяваюць прыпеўкі пад гармонік, ідуць у бярозавую рошчу, танцуюць...

Скажы мне, ці калі ў чужой зямлі далёкай
Успаміналa ты край родны, мілы свой,
Ці часта к нам адтуль ты думкамі шыбала
Ляцець да нас душой?
Ці помніш Беларусь — дзядоў тваіх краіну,
Дзяцінства дзе твайго час хутка праляцеў,
Ці помніш дом бацькоў, за домам сад зялёны,
Як ён тады шумеў?
Як мы па ім з табой хадзілі й ты казала:
Паеду я ў чужыны шчасця пашукаць,
А ён так зашумеў, як бы заплакаў з жалю
І не хацеў пускаць.
А песню родную ці помніш на чужыне,
Такую сумную, як доля мужыкоў?
О колькі стогну там, жальбы душы збалелай
Пачуеш з яе слоў.
А вёскі помніш ты, пакрыўленыя хаты,
Усе зеленню садоў прыбраны, як вянком,
Ручай, што спаясаў істужкай сенажаці
З пясчаным берагом?
А лес, ці помніш ты на згорачку за вёскай,
Што часта так ў цені ад сонца нас хаваў
І слухаў нашых дум і светлых мар дзявочых,
І штосьці ўсё шаптаў?
Ці помніш гэто ўсё ў чужой зямлі далёкай,
Наш цёмны бедны край дзе столькі было бяды?
А ўсё ж ён мілы нам, бо усё, усё там наша.
Край гэты помніш ты?"

З памяці сваёй запісала Дамініка Івацік, просячы прабачэння, што можа запісала з памылкамі.

АЎТАРСКІЯ СУСТРЭЧЫ

У лістападзе па запрашэнню гайнаўскага клуба БГКТ прыехаў да нас паэт Алесь Барскі. Ён выступіў на сустрэчах у агульнаадукацыйных ліцэях № 9 і 10, у гарадской бібліятэцы, а таксама ў клубе БГКТ у Гайнаўцы ў Доме настаўніка. У наступныя дні пабываў у многіх школах і клубах. Да найбольш незабыўных сустрэч трэба залічыць сустрэчу ў гміннай школе ў Нараўцы, на керамічным заводзе ў Ляўкове, у клубах „Рух" у Міклашэве і Скупаве. На сустрэчы з паэтам масава прыйшла моладзь і старэйшыя. Паэт падпісаў многа сваіх зборнікаў, расказваў таксама аб сваіх пабыўках у СССР, адказваў на шматлікія пытанні.

Усюды з вялікай гасціннасцю, з сэрцам і кветкамі сустракалі нашага паэта.

Рада клуба БГКТ у Гайнаўцы складае сардэчную падзяку кіраўнікам клубаў „Рух" па вёсках, дырэктарам школ за супрацоўніцтва ў арганізацыі сустрэч і ўвогуле за добрае супрацоўніцтва з нашым клубам.

Віктар Бура

ПА- НОВАМУ

Змяніўся зусім спосаб навучання дзяцей у школах. Змянілася праграма. Дзеці ў першым класе вывучаюць ужо тое, што я вывучаў у трэцім класе. Калісьці кожны клас меў у школе сваё акрэсленае месца, дзе адбывалася навука па ўсіх прадметах. Цяпер у школах — кабінеты, абсталяваныя рознымі прыладамі па аднаму канкрэтнаму прадмету.

Настаўнікі стараюцца яшчэ шырэй пазнаёміць вучняў з рознымі рэчамі. Так, напрыклад, робіцца ў пачатковай школе нумар 2 ў Гайнаўцы. Па праграме IV класа трэба было пазнаёміць вучняў з метэаралагічнай станцыяй, паказаць, як яна працуе. Такая станцыя знаходзіцца ў Белавежы.

Настаўнік геаграфіі Пётр Гіншт атрымаў аўтобус і на лекцыю геаграфіі завёз абодва чацвертыя класы ў Белавежу, дзе яны вельмі дакладна і з зацікаўленнем глядзелі працу такой станцыі. Гэта вельмі добрая форма навучання. І гледзячы на дзяцей, я цешуся, што яны вучацца куды больш, чым вучыліся мы.

Э. Вайсковіч

ПРЫПЫНАК У ХРАБАЛАХ

На прыпынку ПКС у Храбалах ёсць пачакальня. Але што ж, калі там ніколі няма парадку. Заўсёды абарваная столь, павыбіваны вокны, нават няма дзвярэй. Не збудавалі для дабра людзей, але колькі не папраўляй, хуліганы заўсёды панішчаць. На гэты аўтобусны прыпынак прыходзяць людзі з чатырох вёсак: Кнаразы, Рыпнева, Храбалы ды Грыневічы Малыя. Найлепшая рада тут, каб людзі самі ўзяліся за парадак у сваёй пачакальні і пільнавалі яго, як у сябе ў хаце.

Міхал Кірылюк

Уладзімір Дваракоўскі — сапраўдны майстар кароткага празаічнага твора. Яго твор „Сын у водпуск прыехаў" з 48 нумара „Нівы" не ведаю, як літаратурна назваць, але чытаў я яго з захапленнем. Уся праўда аб нашай сённяшняй моладзі выходзіць тут наверх. Бацькі з нецярплівасцю чакалі сыночка з войска, каб прыехаў у водпуск. Яно і ў сапраўднасці так большасць бацькоў чакае свайго сына.

А як жа, прыехаў, дапамог выпіць бутэльку гарэлкі, на пытанні бацькоў адказваў неахвотна. Выспаўшыся, на другі дзень пайшоў наведаць сяброў і ў гэтай кампаніі напіўся, як шавец. Вярнуўся апоўначы. А ў той час бацькі, а пераважна маці яго чакалі. Як вярнуўся хворы ад гарэлкі, маці сооду падавала, кампрэсы клала, ну, і вядома, любавалася сынам, нягледзячы на тое, што мокла скошанае жыта, бо ўначы надыйшла навальніца і ішоў дождж. Суседзі свае паспелі звезці ў клуні. І ад'ехаў сын, нават не развітаўшыся з бацькамі. Во якая падзяка!

М. Панфілюк

Імпартгумар

ЁЛКА

Я сядзеў на падлозе і думаў. Толькі што трэці цвік увагнаў у падлогу, а ёлка ўсё роўна павалілася. Нахілілася так павольна і па твары калючкамі праехала. З камля здзекліва выглянулі тры ладныя цвікі.

— Вось, паглядзіце на яго! Сядзіць. За ўвесь дзень ёлку не можа паставіць. У людзей спецыяльныя крыжыкі ёсць...

— Крыжыкі, крыжыкі, — перабіў я жонку і выбег з кватэры на лесвічную пляцоўку. Паверхам вышэй на пляцоўцы стаяў сусед Фама Абакумавіч і курыў. Раптам прыйшла ў галаву думка.

Трымаючы малаток і вялікі цвік, я падбег да суседа.

— Фама Абакумавіч, ратуй! Дазволь загнаць гэты вось цвік у тваю падлогу.

— Што, ужо... цёпленькі!..

— Ды не. Кроплі ў рот не браў. Слухай мяне. Цвік, значыць, пройдзе тваю падлогу, потым маю столь. Я яго загну кручком і павешу яе.

— Каго — „яе"! — Фама Абакумавіч адвёў убок вочы і ўзяўся за ручку дзвярэй сваёй кватэры.

— Ёлку, — прашаптаў я. — Усё роўна ёй, — стаяць ці вісець. І круціцца тады можа... А ў тваёй падлозе будзе тырчаць маленькая-маленькая плешка ад цвіка. Хочаш, мы нафарбуем яе, плешку гэтую...

Праз якіх-небудзь пяць мінут усё было скончана.

— Ура! — закрычаў я на ўсю сілу лёгкіх. — Ёлка вісіць!

Тут нехта ўзяў мяне за плячо.

— Чаго крык справіў? Уставай, хопіць спаць. Ёлку я сама ўжо паставіла.

Я расплюшчыў вочы, выцер пот з ілба, паглядзеў спачатку на жонку, потым на ёлку. На душы стала лёгка-лёгка. Наперадзе 365 дзён спакойнага жыцця. Адным словам, да наступнага Новага года...

В. Найдзін

— *Не перашкаджай!*

ПЕРАД НОВЫМ ГОДАМ

— Такім чынам, паважаны калега, на гэтым і вырашым. На Новы год прыходзь да нас у госці. Мая жонка праспявае спачатку некалькі песень, пасля наша дачушка сыграе на піяніна, а ў дзесяць гадзін сядзем за святочны стол.

— Вялікае дзякуй за запрашэнне. Тады я лепш буду ў вас роўна ў дзесяць.

У іх не было нічога агульнага. Апрача дзяцей.

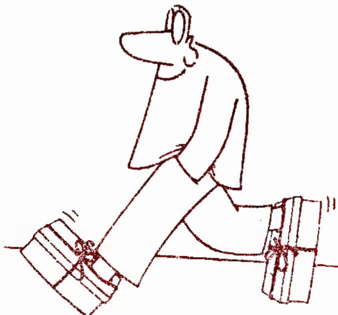

ЛАЎРОН І ЛЮСТЭРКА

Забрыўшы ў „забягалаўку", Лаўрон
Адтуль ледзь выбраўся, рачком упоўз у хату.
І раптам бачыць у люстэрку ён —
Стаіць страшыдлішча кудлаты!
— Ну, і прадукцыю ўжо сталі выпускаць! —
Лаўрон замармытаў. —
Свіннёю чалавек адразу можа стаць!..
Каб я ім гэта даравaў?!. —
Люстэрка ён шпурнуў скарэй —
І разляцеліся кавалкі
Ва ўсе куткі, пад стол, пад лаўкі.
Пры чым люстэрка да свіней!

Пятро Красюк

„Made in Zadrypanka".

МГР ЗАДРЫПОВІЧ

Дзвынкнуў званок. Мгр Задрыповіч адчыніў дзверы і ўбачыў маладога чалавека.

— Прабачце, вам новы каляндар на наступны год не патрэбны?

— Дзякую, наш стары пакуль яшчэ цэлы.

БЕЗ ІМЯ

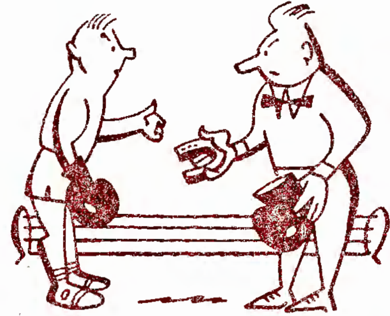
— Як завешся, хлопчык?
— Я не ведаю!
— А як цябе клічуць дома?
— Тата кажуць — шыбенік, мама — шкоднік, бабуля — разбойнік, дзядуля — бандыт, а цётка — люцыпар.

З БЛАКНОТА ДОКТАРА ЗНАХАРУКА

— Ваша імя і прозвішча?
— Лёля Міленькая.
— Імя і прозвішча бацькі будучага дзіцяці.
— Гэтага я не ведаю. Мы не былі так блізка знаёмы.

ДРУГОГА НЕ ЧУВАЦЬ

— Божа мой, у цябе дванаццацёра дзяцей. І як ты можаш сярод такога гоману жыць?
— Нічога. Калі адно пачынае крычаць, то другога ўжо не чуваць.

— *Падкова? Дык гэта ж на шчасце!*

ЦУДАДЗЕЙНАЯ СІЛА

Пасля баксёрскага паядынку журналісты пытаюць у пераможца:
— Вы верыце ў цудадзейную сілу амулетаў?
— Веру, інакш не клаў бы на шчасце падкову ў пальчатку.

РОЗНАГА СОРТУ

Пакупнік пытае ў аптэкара:
— Чаму гэта выстаўленыя на продаж тэрмометры паказваюць розную тэмпературу?
— А яны рознага сартоў — першага, другога і трэцяга.

ВЫПАДАК У ТЭАТРЫ

— Вы не маглі б цішэй пляскаць у далоні над маім вухам?
— А вам не сорамна? Пайшлі ў тэатр і спіце!
Голас збоку:
— Не чапайце яго! Гэта аўтар.

ПЕСНІ ПА ЗАЯЎКАХ

ORKIESTRY DĘTE

Słowa: Jan Stanisławski
Muzyka: Urszula Rzeczkowska

Niby nic, a tak to się zaczęło,
niby nic, zwyczajne pa, pa, pa,
jest w orkiestrach dętych jakaś siła,
bo to było tak:

Babka stała na balkonie,
dołem dziadek defilował,
ledwo go ujrzała,
nieomal zemdlała,
skrapiać trzeba było skronie.
Dziadek z miejsca zmylił nogę,
pojął, czas rozpocząć dzieło,
stanął pod balkonem,
huknął jej puzonem,
no i tak się to zaczęło.

Niby nic, a tak to się zaczęło,
niby nic, zwyczajne pa, pa, pa,
jest w orkiestrach dętych jakaś siła,
bo znów było tak:

Mama stała na balkonie,
dołem tatus defilował,
ledwie go ujrzała,
nieomal zemdlała,
skrapiać trzeba było skronie.

Papcio z miejsca zmylił nogę,
poczuł jak go coś natchnęło,
stanął pod balkonem,
huknął jej puzonem
i tak podjął dziadka dzieło.

Niby nic, a tak to się zaczęło,
niby nic, zwyczajne pa, pa, pa,
jest w orkiestrach dętych jakaś siła,
lecz ich dzisiaj brak.

Próżno bowiem na balkonie
czekam, by ktoś defilował,
żebym go ujrzała,
nieomal zemdlała,
by mi nacierano skronie.
Żeby z miejsca zmylił nogę,
tak jak tamtym się zdarzyło,
stanął pod balkonem,
huknął mi puzonem,
by mnie także się spełniło.

НА ШЫРОКІМ СВЕЦЕ

Уладальнік магазіна, які абрабавалі напярэдадні, гаворыць прыяцелю:

— Уяўляеш, як мне пашанцавала? Якраз учора я ўцаніў вялікую частку тавараў.

*

Кравец, якому кліент доўга не аплачвае рахунак, вырашае пайсці да яго сам. Ён застае даўжніка за абедам. Той разразае цудоўную індычку.

— Мсье Дзюпон, — усклікае кравец, — калі ж вы мне вернеце доўг?

— Ах, даражэнькі мой, у мяне няма грошай, пацярпіце.

— Няма грошай? А ясцё індычку?!

— Так, бо ў мяне не было нават чым яе карміць...

*

Вядомы пісьменнік спыніўся ў пансіёне, гаспадыня якога была надзвычай дапытлівая. Аднойчы ён не вытрымаў і сказаў ёй:

— Мадам, я ўжо пагадзіўся з тым, што вы чытаеце мае пісьмы, але я не магу пагадзіцца з тым, што вы на іх адказваеце!

З „Весніка Задрыпоніі" РЭПАРТАЖ

Гэтага чалавека можна сустрэць на рабоце ў любую пагоду — і ў слату, і ў сцюжу, і нават у час снегападу. „Уражанне, што яго не спужае нават галалёд", — са здзіўленнем гавораць жыхары мурашніка „В" аб сваім дворніку.

ПЫТАННЕ РЫЖАГА АЛЁШКІ

Калі я перамог сябе, што гэта — перамога ці паражэнне?

НЯЎЛОЎНЫ ЗЛАЧЫНЦА

У мінулым годзе ў Францыі аб'явіўся злачынца вышэйшага класа. Ён забіў 19-гадовую дзяўчыну, зрабіў замах на жыццё яшчэ трох чалавек, ажыццявіў узброены налёт на паштовае аддзяленне і абрабаваў яго, алкрыта пражываў па некалькі дзён у гасцініцах і плаціў за гэта фальшывымі грашыма, украў каля 30 легкавых машын у розных уладальнікаў, нават падкладваў бомбы ў паліцэйскія машыны. У выніку некалькі чалавек было сур'ёзна паранена. Прычым ён бышчам бы і не вельмі хаваўся. На месцы кожнага свайго новага злачынства, ён, гэты чалавек, пакідаў аналагічныя ўлікі: супраць сябе — адны і тыя ж пытарэты, адны і тыя ж адбіткі пальцаў, нават і пісьмы, выкананыя адным і тым жа почыркам. Была тут відаць, як кажуць у крымінальным свеце, грубая работа, але злачынца аж на працягу 15 месяцаў заставаўся няўлоўным. Многія гаварылі, што злодзюга бадай, не горш за самых паліцэйскіх ведае іх план аперацый, накіраваны супраць яго.

У рэшце рэшт так яно і было. Злачынцам аказаўся 23-гадовы паліцэйскі Алан Ламарэ. Дарэчы, ён уваходзіў у склад той жа групы, якая яго лавіла, і „дапамагаў" ёй. Па службовай характарыстыцы ён лічыўся „чалавекам з рашучым характарам і жывым розумам". І ніхто з калег не мог западозрыць яго, хаця ўсе мелі на руках фатаграфічны партрэт злачынцы. Як жа яны былі здзіўлены, калі адна вясковая жанчына сказала смайму мужу паліцэйскаму: „Дык гэта ж твой сябра і ёсць той бандыт, якога вы шукаеце!.."

Скажы мне, хто твой сябар, і я скажу, чаму.